

Globaal Plan Jeugdzorg

**De kwetsbaarheid voorbij...
Opnieuw verbinding maken.**

Inhoudstabel

Inleiding

1. Situering globaal plan

- 1.1. Kwaliteitsdecreet en decreten integrale jeugdhulp en rechtspositie minderjarige
- 1.2. Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement
- 1.3. Recente ontwikkelingen

2. Probleemstelling

- 2.1. Aantal minderjarigen in de bijzondere jeugdbijstand stijgt
- 2.2. Wachtlijsten bijzondere jeugdbijstand
- 2.3. Kloof groei hulpvraag en hulpaanbod
- 2.4. Conclusies ten aanzien van de sector Bijzondere Jeugdbijstand
- 2.5. Conclusie ten aanzien van het opnemen van verantwoordelijkheid door de samenleving

3. Een globale aanpak

- ◆ Beleidskeuze 1: actuele en toekomstige hulpaanbod aansturen
 - Werkprincipe 1: contextueel en multimodaal werken
 - Werkprincipe 2: emancipatorisch en responsabiliserend werken
 - Werkprincipe 3: competentieverhogend werken
 - Werkprincipe 4: modulair werken
 - Werkprincipe 5: werken met diverse expertise
 - Werkprincipe 6: wetenschappelijk onderbouwd werken
 - Werkprincipe 7: werken met complementaire trajecten voor Pos en Mof
 - Werkprincipe 8: werken met versterkte regie en traject
 - Werkprincipe 9: veiligheid
 - Conclusie
- ◆ Beleidskeuze 2: flexibilisering van het aanbod

- ◆ Beleidskeuze 3: differentiatie en uitbreiding van aanbod opvoedingsondersteuning en van hulpverlening in problematische opvoedingssituaties
 - Krachtdadige inzet op het preventieve voortraject
 - Het crisisaanbod binnen de Bijzondere Jeugdzorg
 - Het pleegzorgaanbod
 - Uitbreiding en kwaliteitsverhoging van hulpaanbod binnen Bijzondere Jeugdzorg

- ◆ Beleidskeuze 4: kiezen voor de uitbouw van gepaste opvang en begeleiding van minderjarigen die delicten plegen, rekening houdend met de hervorming van het jeugdrecht

- ◆ Beleidskeuze 5: inzicht verwerven in de processen van instroom - doorstroom - uitstroom, in functie van de noodzakelijke afstemming en het beheer van deze processen.

- ◆ Beleidskeuze 6: wetenschappelijk onderzoek om de jeugdzorg om te buigen naar meer evidence-based werken.

- ◆ Overzicht van de doelstellingen.

- ◆ Overzichtstabel uitbreidingen en extra begeleidingen

Inleiding

De Vlaamse Regering gelastte mij op 22 juli 2005 (VR/2005/22.07/DOC.0687BIS) om als minister, bevoegd voor bijstand aan personen, in januari 2006 een Globaal Plan voor te leggen, dat een integrale aanpak beoogt. Daarnaast wordt ook gevraagd de budgettaire impact van alle maatregelen grondig in kaart te brengen.

Besluit Vlaamse Regering

Dit Globaal Plan is gericht op de problemen binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. Hierbij brengt het Globaal Plan brengt zowel het preventieve voortraject als het specifieke hulpaanbod onder de aandacht.

- In deze nota situeer ik eerst dit Globaal Plan tegen een aantal belangrijke ontwikkelingen en analyseer ik cijfermatig de complexe probleemsituatie.
- Vervolgens formuleer ik zes beleidskeuzes, die ik concretiseer in 37 doelstellingen.
- Ten slotte is ook een lijst van alle actielijnen en van de kostenraming opgenomen.

*6 beleidskeuzes
37 doelstellingen*

Ik benadruk nu reeds dat het probleem van het aanbodtekort niet uitsluitend kan en mag opgelost worden door de uitbouw van een groter zorg- en hulpverleningsnet. De instroom in de Bijzondere Jeugdbijstand blijft stijgen, dus moeten we ook stilstaan bij de medeverantwoordelijkheid van de hele samenleving. Ik ben van mening dat dit Globaal Plan ook op die verantwoordelijkheid moet wijzen.

Medeverantwoordelijkheid van heel de samenleving

Vandaar dat dit plan meer is dan een louter lineaire uitbreiding van het aanbod. Naast maatregelen die ingrijpen op de mechanismen achter het aanbod, wil ik ook ouders en anderen oproepen hun verantwoordelijkheid op te nemen.

Meer dan een lineaire uitbreiding van het aanbod

Ik wil uitdrukkelijk vanuit de Vlaamse Regering een effectief antwoord bieden op het reeds jarenlang aanslepende aanbodtekort binnen de Bijzondere jeugdbijstand. Dit tekort leidt vandaag tot schrijnende situaties voor hulpaanbieders, voor verwijzende instanties en uiteraard in het bijzonder voor kinderen, jongeren en hun ouders.

Effectief antwoord op aanslepende problematiek

Dit betekent dat we keuzen moeten maken. We richten ons hoofdzakelijk op de hulpverlening aan minderjarigen. De hulpverlening aan jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) komt hier niet aan bod. Ook de schemerzone met het hulpaanbod

uit het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap, zoals de observatie- en behandelingscentra wordt hier niet verder uitgewerkt.

1. Situering Globaal Plan

Voor een beter begrip van het Globaal Plan, moeten we kort enkele elementen schetsen die het kader bepalen waarin dit Globaal Plan vorm kreeg. Het gaat om de regelgeving, het rapport van het Rekenhof en de recente ontwikkelingen in de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht.

1.1. Het kwaliteitsdecreet en de decreten integrale jeugdhulp en rechtspositie minderjarige

Het Globaal Plan is het sluitstuk van een jarenlang proces van analyse en voorstellen om de problemen binnen de (bijzondere) jeugdzorg op te lossen. Dit proces startte met de Maatschappelijke Beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg (Parl. St. Vl. Parl., 1998-1999). Hierin werden volgende problemen en aanbevelingen geformuleerd over de organisatie van de jeugdhulp

*Maatschappelijke
Beleidsnota, 1999*

- Een ondoorzichtig en gebrekkig gecoördineerd jeugdhulpaanbod;
- de nood aan bijsturing van de huidige verwijzingspraktijk naar de jeugdhulp;
- de nood aan een multidisciplinaire screening, diagnose en indicatiestelling;
- de nood aan een meer gezinsgerichte werking;
- de nood aan een verscheiden jeugdhulpaanbod;
- een versterking van de rechtspositie van de cliënten in de jeugdhulp;
- de nood aan een algemeen en gecoördineerd preventiebeleid;
- de beschikbaarheid van voldoende, kwalitatieve en toegankelijke basisvoorzieningen in de algemene jeugd- en gezinszorg;
- de nood aan effectevaluatie en –onderzoek.

De opbouw van het Globaal Plan is geïnspireerd op het actualiseren van de probleemanalyse van toen én op het effectief inhoud geven aan vele van de aanbevelingen die toen geformuleerd zijn.

Een belangrijk deel van de aanbevelingen werd aangepakt door het werken aan een meer integrale jeugdhulp tussen de onderlinge sectoren. Dit werk resulteerde in 2004 in twee decreten: het decreet betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Integrale jeugdhulp

Momenteel bevindt integrale jeugdhulp zich in de uitvoeringsfase. Naast de regionale en centrale beleidsstructuren, zijn recent de netwerken ‘rechtstreeks

toegankelijke hulp' en 'crisishulpverlening' gestart. Het instrument modulering wordt in 2006 afgewerkt en zal een belangrijke rol spelen in de intersectorale samenwerking. Het hulpaanbod zal hierdoor voor zowel de hulpvrager als de hulpverlener zichtbaarder worden. In de nabije toekomst wordt gewerkt aan één intersectorale toegang tot de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. De keuzes in dit Globaal Plan ondersteunen en vergemakkelijken de ontwikkelingen van integrale jeugdhulp.

De laatste decennia groeide ook de aandacht voor kwaliteit in de social-profitsector (cfr. het decreet van 1997 inzake de kwaliteit van de welzijnsvoorzieningen). Daarmee kreeg de kwaliteitszorg in de erkende welzijnsvoorzieningen een invulling. Inhoudelijk werden onder meer de kwaliteitseisen van gebruikersgerichtheid, doeltreffendheid en continuïteit voor gebruik naar sector-specifieke kwaliteitseisen gereed gemaakt.

*Sectorspecifieke
kwaliteitseisen*

In dit plan wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan het ruimer organiseren van wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de geboden hulp- en dienstverlening. Dit sluit aan bij de richting die de sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen reeds aangaven: het kwaliteitshandboek moet uitdrukkelijk formuleren welke de wetenschappelijke basis voor de geboden hulp- en dienstverlening is.

*Wetenschappelijk
onderzoek naar
effectiviteit en effi-
ciëntie*

In het Globaal Plan beschrijven we ook **9 werkingsprincipes** voor de verdere aansturing van de sector. Zij zijn een inhoudelijke aanvulling op het kwaliteitsdecreet.

1.2. Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement

In januari 2005 legde het Rekenhof zijn verslag voor aan het Vlaams Parlement over de afstemming van het zorgaanbod op de Vlaamse beleidsdoelstellingen. Het onderzocht of in de periode 2000 - 2004 voor de verschillende beleidsvelden de beleidsdoelstellingen voor het zorgaanbod werden bereikt. Daarnaast werd nagegaan in hoeverre de kwaliteit, opvolging, en evaluatie van de doelstellingen, de subsidiëring en de aansturing van de voorzieningen bijdroegen tot de realisatie van de doelstellingen.

Rekenhof

Inzake de realisatie van de doelstellingen in het beleidsveld bijzondere jeugdbijstand stelt het Rekenhof dat, ondanks het gestegen aandeel van het beleidsdomein in de uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap, de toename ruim ontoereikend blijkt te zijn om het beoogde zorgaanbod in de beleidsdoelstellingen te bereiken. De capaciteit van de voorzieningen steeg, maar in de beleidsvelden

waar het capaciteitsgebruik werd opgevolgd bleek dit erg hoog te zijn (vaak meer dan 95%). Dit impliceert dat een verdere uitbreiding van het zorgaanbod nodig is om wachtlijsten te vermijden.

Het Rekenhof concludeert onder meer dat de toename van de zorgcapaciteit onvoldoende is om de vooropgezette beleidsdoelstellingen te bereiken. Er is fundamenteel nood aan, behalve financiële middelen, een betere onderbouwing van het beleid en een planmatige aansturing van het zorgaanbod met een programmatie op meerdere jaren, gekoppeld aan een meerjarenbegroting en afgestemd op de zorgbehoeften en de beleidsdoelstellingen. Daartoe moet voortdurende monitoring van het beleidsveld worden opgezet, met bijzondere aandacht voor kostprijs, efficiëntie en kosteneffectiviteit van het zorgaanbod en regelmatige evaluatie van doelbereik, beleidsinstrumenten en rapportering hierover aan de minister.

Dit Globaal Plan wil een waaier aan antwoorden bieden op de problemen waar de jeugdzorg in Vlaanderen mee geconfronteerd wordt.

1.3. Recente ontwikkelingen

Het Globaal Plan jeugdzorg kadert ook in de ontwikkelingen inzake de hervorming van de wet op de jeugdbescherming en de uitvoering van het decreet van 19 juli 2002 betreffende het samenwerkingsakkoord tot de oprichting en de werking van het gesloten centrum De Grubbe te Everberg.

Hervorming van de wet op de jeugdbescherming

De maatschappelijke opdracht in Vlaanderen bestaat erin verschillende antwoorden te bieden op delinquentie van minderjarigen, waarbij we oplossingen nastreven die herstellend, pedagogisch, responsabiliserend, sanctionerend en maatschappijbeveilgend zijn. Dit betekent ook dat er voldoende opvang en begeleiding van jongeren en gezinnen in een problematische opvoedingssituatie moet zijn.

2. Probleemstelling

Het hulpaanbod van de Bijzondere Jeugdzorg is geen vrijblijvend of rechtstreeks toegankelijk aanbod. Om een beroep te kunnen doen op het aanbod moeten gezinnen doorverwezen worden door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of de jeugdrechtbank. De Bijzondere Jeugdzorg waakt steeds over de maatschappelijke noodzaak om in te grijpen. Het aanbod van de Bijzondere Jeugdzorg wordt dan ook enkel ingezet in het kader van een problematische opvoedings situatie (POS) of wanneer een minderjarige een als misdrijf omschreven feit (MOF) heeft gepleegd.

*Doorverwijzings-
beleid*

Door tal van sociologische en maatschappelijke factoren wordt de Bijzondere Jeugdzorg geconfronteerd met steeds complexere opvoedings- of hulpverleningsproblemen. Voorbeelden hiervan zijn de toenemende drugsproblematiek bij jongeren, de schoolmoeheid en spijbelen, agressie in school en gezin, gebroken gezinnen naar aanleiding van (v)chtscheidingen, ... Indirect wordt de Bijzondere Jeugdzorg met deze problemen geconfronteerd.

Ook neemt de maatschappelijke druk toe om noodzakelijk geachte hulp te bieden. De tolerantie rond problematisch gedrag neemt af, waarschijnlijk ook wel omdat het gedrag vaak extremer wordt.

2.1. Aantal minderjarigen in de Bijzondere Jeugdzorg stijgt

Deze toenemende druk blijkt vooreerst uit de stijging van het aantal minderjarigen die instromen.

Jaar	Aantal jongeren in BJB als waarden	Aantal jongeren in BJB als waarden: % toename
2000	14.798	100,0
2001	15.305	103,4
2002	16.213	109,6
2003	16.877	114,0
2004	17.511	118,3

Hier stellen we op vijf jaar tijd een stijging vast van 18,3%. Dit komt overeen met een aangroei van circa 650 minderjarigen per jaar.

Evolutie vorderingen problematische opvoedingssituaties

Regio	2002 (12m)	2003 (12m)	2004 (12m)	2005 (6m)	raming 2005 2X(6m)
Antwerpen	539	570	662	488	976
Limburg	223	198	284	173	346
Oost-Vlaanderen	327	422	397	214	428
VI.-Brab. // Brussel H.-V.	234	257	225	123	246
West-Vlaanderen	304	292	316	217	434
Totaal	1.627	1.739	1.884	1.215	2.430
bron: afdeling BJB	100,0%	106,9%	115,8%		149,4%

Ook als we kijken naar het aantal maatregelen dat de jeugdrechtbank oplegt, merken we een explosieve stijging in het aantal vorderingen in problematische opvoedingssituaties: van 1.627 in 2002 tot een verwachte aantal in 2005 van 2.430 (stijging van bijna 50%).

Evolutie vorderingen 'misdrijf omschreven feiten' (MOF)

Regio	2002 (12m)	2003 (12m)	2004 (12m)	2005 (6m)	raming 2005 2X(6m)
Antwerpen	574	596	611	361	722
Limburg	105	145	114	94	188
Oost-Vlaanderen	321	310	339	183	366
VI.-Brab. // Brussel H.-V.	304	347	288	146	292
West-Vlaanderen	223	180	333	113	226
Totaal	1.527	1.578	1.685	897	1.794
bron: afdeling BJB	100,0%	103,3%	110,3%		117,5%

Het aantal vorderingen in MOF-situaties steeg van 2002 tot 2004 met 10,3%. De prognose voor 2005 is een stijging met 7,5%.

Binnen de vrijwillige hulpverlening (Comités voor Bijzondere Jeugdzorg) steeg de vraag sinds 2002 met 4 % (van 11 574 tot 12 036).

De cijfers brengen een zeer grote (maatschappelijke) druk op het hulpaanbod aan het licht. Het aantal vorderingen maakt ook duidelijk hoe afhankelijk het hulpaanbod is van het verwijzingsbeleid dat de parketten hanteren. Uit beide tabellen blijkt immers dat er grote regionale verschillen zijn. Ook het aantal vorderingen verloopt volgens een atypische curve.

Ondanks deze verschillen, gaat het in al deze gevallen wél over een beslissing die ondubbelzinnig stelt dat een (wettelijk) ingrijpen noodzakelijk is.

Het aanbodtekort dat daaruit voortvloeit doet ook nadenken over de instroom en het beheer van de toewijzing. Hier dringt zich een fundamentele discussie op: welke zijn de prioriteiten, hoeveel aanbod is noodzakelijk en welke zijn de maatschappelijke keuzes? Net zoals de cijfers de nood aan uitbreiding van het aanbod bevestigen, dringen zich acties op die de instroom proberen te beheersen.

Regionale verschillen in verwijzingsbeleid

2.2. Wachlijsten Bijzondere Jeugdzorg

Deze stijging zegt echter niets over de kinderen, jongeren en hun gezin die wél aangepaste hulp vragen, maar niet in de sector binnengeraken. De consultants van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg signaleren dat de druk zeer hoog is. Zo hoog zelfs dat er soms maatregelen genomen worden om de bereikbaarheid van de Comités te beperken. Deze toenemende druk, gecombineerd met het beperkte aantal plaatsen, heeft in meerdere regio's geleid tot wachtlijsten.

Druk op de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg

De meest recente informatie van deze wachtlijsten bevestigt de enorme spanning tussen vraag en aanbod. Zowel het aantal wachtenden als de wachttijden tonen aan dat kinderen, jongeren en hun ouders in veel gevallen niet tijdig de hulp krijgen die ze nodig hebben. Het risico dat zij nadien nog ingrijpender hulpverlening moeten krijgen omdat ondertussen de probleemsituatie geëscaleerd is, is zeer reëel.

Spanning tussen vraag en aanbod

- In de provincie **Limburg** wordt gewerkt met een centrale wachtlijst (CWL) voor de thuisbegeleiding en de onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra (OOOC). De beschikbare maximumcapaciteit in deze Limburgse voorzieningen bedraagt 134 plaatsen. Begin januari 2006 stonden er 304 hulpvragen voor thuisbegeleiding of een OOOC op die centrale wachtlijst. Een cliënt voor wie hulp in een OOOC is geïndiceerd, wacht gemiddeld 10 maanden op een effectieve opname. Een cliënt voor wie thuisbegeleiding geïndiceerd werd, moet gemiddeld 8 maanden wachten voor een dienst voor thuisbegeleiding van start gaat.
- In de provincie **Antwerpen** is er een centrale wachtlijst voor de begeleidingstehuizen (totale beschikbare capaciteit in de provincie: 709 eenheden), gezinstehuizen (35 eenheden in de provincie) en de dagcentra (60 beschikbare eenheden in de provincie). In de residentiële opvang (begeleidings- en gezinstehuizen) stonden er midden januari 2006 372 cliënten op de wachtlijst. Voor de dagcentra (semi-residentiële opvang) waren er op dat ogenblik nog 103 cliënten op de wachtlijst. De gemiddelde wachttijd voor een residentiële plaatsing bedraagt 8 maanden, voor begeleiding door een dagcentrum 5,5 maanden. Op 1 januari 2006 bedroeg het aantal wachtenden op de centrale wachtlijst, samengevoegd met de wachtenden die door het hulpaanbod zelf worden bijgehouden, circa 900.
- In de provincie **West-Vlaanderen** wordt de capaciteit van de OOOC's beheerd door een centrale wachtlijst. Enkel jongeren voor oriëntatie of observatie komen op de wachtlijst. Per dag staan er gemiddeld 50 jongeren

Situatie provincie Limburg

Situatie provincie Antwerpen

Situatie provincie West-Vlaanderen

op de wachtlijst voor een OOC (beschikbare capaciteit in de provincie: 41). Per 10 capaciteitseenheden zijn er 12 wachtenden. Wachtlijsten voor thuisbegeleiding worden in West-Vlaanderen per arrondissement beheerd in overleg tussen de betrokken verwijzers en voorzieningen. Een momentopname van medio januari 2006 leert dat er 138 wachtenden zijn op een totaal beschikbare capaciteit van 222: per 10 capaciteitseenheden zijn er dus ongeveer 6 wachtenden.

Ook de **gemeenschapsinstellingen** met een totale capaciteit van 222 plaatsen, registreren al enkele jaren de jongeren die na aanmelding door plaatsgebrek niet kunnen opgenomen worden. Deze plaatsen worden op vraag van de jeugdrechters gebruikt in het kader van vorderingen ‘problematische opvoedingssituatie’ en vorderingen ‘als misdrijf omschreven feiten’. De statistieken, uitgezuiverd van dubbelstellingen, tonen aan dat in 2004 944 jongeren geweigerd werden. In 2005 steeg dit aantal tot 983. Ongeveer 30% van deze jongeren waren meisjes.

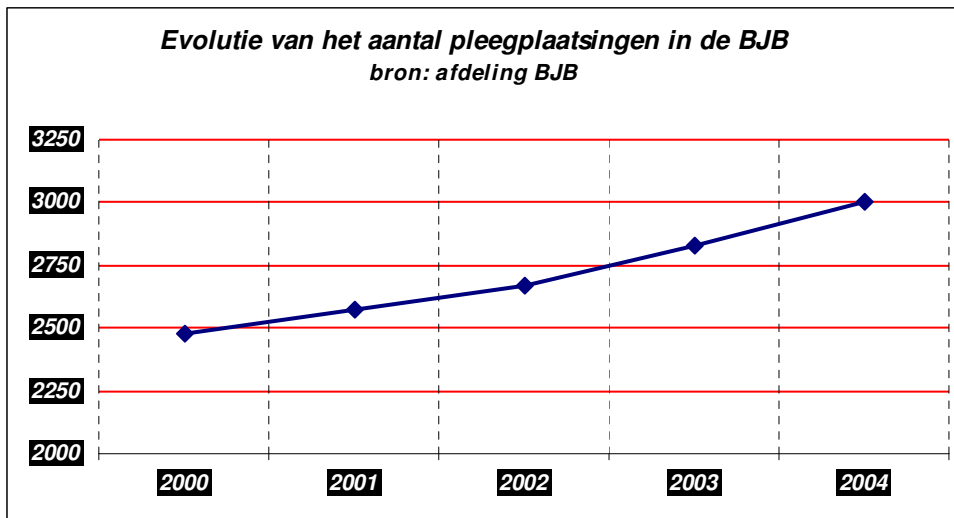
Gemeenschapsinstellingen

2.3. Kloof tussen de groei van de hulpvraag en het hulpaanbod

De groei van het hulpaanbod volgt de stijgende hulpvraag niet. Een sprekend voorbeeld hiervan is de explosieve groei van het niet-geprogrammeerde aanbod zoals de pleegzorg, plaatsingen in internaten en de preventieve sociale acties. Het aantal plaatsingen in pleeggezinnen groeide meer dan 21%. Ook het budget voor plaatsingen in internaten en preventieve sociale acties (schoolvakanties, cursussen, ...) groeide exponentieel van € 349.782 in 2000 naar € 1.200.000 in 2005. Dit betekent dat dit aanbod wordt ingezet, wanneer er geen andere oplossingen voorhanden zijn. Voor het kind en het gezin is het niet altijd de beste oplossing; voor de diensten zijn het niet altijd de meest adequate toewijzingen.

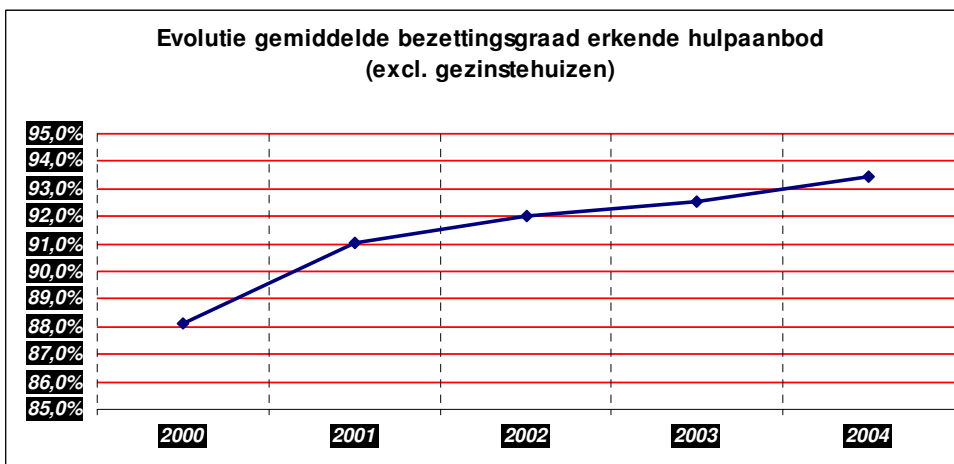
Explosieve groei niet-geprogrammeerd aanbod

Het aantal pleegplaatsingen in de Bijzondere Jeugdzorg

In het reguliere, erkende hulpaanbod blijft de gemiddelde bezettingsgraad stijgen: van 90% in 2000 tot nagenoeg 93% in 2004. Voor begeleidingstehuizen en thuisbegeleidingsdiensten bedroeg de bezettingsgraad in 2004 respectievelijk 94.1% en 95%. Deze bijna volledige bezetting komt de kwaliteit van de organisatie en het hulpaanbod in de voorzieningen niet ten goede.

Stijging gemiddelde bezettingsgraad

2.4. Conclusies ten aanzien van de sector Bijzondere Jeugdzorg

1. Het private erkende en openbare hulpaanbod slibt volledig dicht

De uitbreiding van het totale aanbod van de laatste jaren bood geen afdoende antwoord op de stijgende instroom van minderjarigen in de Bijzondere Jeugdzorg. De begeleidingstehuizen en dagcentra zitten met een gemiddelde bezettingsgraad van 95% vol. Dit sluit aan bij het verslag van het Rekenhof in januari 2005.

2. Toeval speelt een steeds grotere rol bij de realisatie van de hulp

Een vraaggestuurde verwijzingspraktijk veronderstelt minimaal een kwantitatief voldoende aanbod. Met een dergelijke hoge bezettingsgraad is het niet onlogisch dat de plaatsingen en begeleidingen eerder een gevolg zijn van het aanbod dat op *dát* ogenblik van de hulpvraag beschikbaar is dan dat zij daadwerkelijke antwoorden bieden op de hulpvraag.

3. Niet-geprogrammeerde capaciteit wordt als noodoplossing gebruikt

Uit de explosieve toename van pleegzorg en preventieve sociale acties kan afgeleid worden dat verwijzende instanties, bij gebrek aan beschikbare capaciteit, hulpverleningsvormen waarvan de capaciteit niet geprogrammeerd is, allicht als noodoplossing gebruiken. Er is nood aan bijkomend aanbod in alle werkvormen om daadwerkelijk van de best geschikte zorg te kunnen spreken en om de kwaliteit van het hulpaanbod in de voorzieningen te vrijwaren.

4. De kloof tussen geïndiceerde en gerealiseerde hulp (vraag/praktijk) wordt groter

Jongeren en hun gezinnen krijgen steeds minder die hulp die het *best* aansluit bij hun vraag. Daarbij stellen we vast dat steeds meer kinderen en hun gezinnen verstoken blijven van de *noodzakelijke* hulp binnen de Bijzondere Jeugdzorg.

5. Het groeiritme kan de hulpvraag niet volgen

Het groeiritme van het hulpaanbod is niet in overeenstemming met de sterke toename van de hulpvraag.

6. Voortdurend stijgende instroom

Naast uitbreiding van de capaciteit, zijn acties nodig die een impact hebben op de instroom. Overleg met de magistratuur is hierbij noodzakelijk.

7. Groeiende wachtlijsten en wachttijden

Het dichtslibben van het aanbod en de stijgende instroom, maken dat de wachttijden voor gepaste hulp langer worden én dat steeds meer kinderen en hun gezin op een wachtlijst terecht komen. Tegelijk dienen we vast te stellen dat er geen kennis is over de prioriteiten die gehanteerd worden. Noch in het gerechtelijke, noch in het vrijwillige luik vinden we cijfers over welke prioriteiten gesteld worden in functie van de schaarste.

2.5. Conclusie ten aanzien van het opnemen van verantwoordelijkheid door de samenleving

Gezien de continue stijging van deze cijfers kan de besluitvorming niet beperkt blijven tot Bijzondere Jeugdzorg. We herkennen een maatschappelijke tendens: de roep om meer en meer zorg- en hulpaanbod binnen het brede welzijnsveld. De druk op het beleid om hieraan tegemoet te komen, is immens. De kritische vraag dient echter gesteld of de overheid hoe dan ook in staat is om tegen hetzelfde groeiritme van de instroom te zorgen voor de uitbouw van een gepast aanbod. De overheid heeft als taak om voldoende gedifferentieerde en kwalitatieve hulpverlening beschikbaar te stellen. Bepalen wat ‘voldoende’ aanbod is, maakt essentieel deel uit van een maatschappelijk debat. Hierbij moeten alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid opnemen.

Maatschappelijke tendens naar de roep om meer hulpaanbod

Als overheid willen we duidelijke de boodschap geven dat we ouders en gezinnen kansen willen en kunnen geven, maar dat we hun problemen niet in hun plaats kunnen oplossen. Uiteraard hebben ouders als eerste verantwoordelijken een ontzettend belangrijke taak in het realiseren van een veilige en evenwichtige opvoedingssituatie. Ouders moeten zo veel mogelijk worden ondersteund om voortdurend, ook in moeilijke situaties, te blijven kiezen voor het zo zelfstandig opnemen van hun opvoedingstaak. De jeugdhulp zelf moet voortdurend gericht blijven op het maximaliseren van deze opvoedingsverantwoordelijkheid. Het overnemen hiervan mag nooit vanzelfsprekend zijn.

Verantwoordelijkheid van de ouders

Wie werkt in de levensdomeinen onderwijs, vrije tijd, medische zorg, e.d. dient naast signaleren en gericht doorverwijzen, ook maximaal te ondersteunen en te begeleiden. De samenleving heeft een belangrijke bufferfunctie voor de instroom naar ‘bijzondere’ zorg. Nog te dikwijls dient de sector van de Bijzondere Jeugdzorg een ‘vergaarfunctie’ te realiseren; jongeren met allerlei problemen en diagnoses worden door belendende sectoren naar de Bijzondere Jeugdzorg toegeleid. Zo ontstaan doelgroepen waarvoor geen geschikt hulpaanbod voorhanden is. Belendende sectoren dienen mede hun verantwoordelijkheid op te nemen in het bieden van een hulpaanbod naar jongeren met psychiatrische problematiek, met drugsproblemen,

Verantwoordelijkheid van maatschappelijk relevante actoren

We verwijzen hier ook naar sectoren als huisvesting en tewerkstelling die mee de levensomstandigheden bepalen waarin kinderen en jongeren en hun ouders opgroeien. Beide sectoren bepalen zeer sterk het leefcomfort van de gezinnen. Van deze sectoren wordt verwacht dat ze voorwaarden scheppen voor meer welzijn en een beleid ontwikkelen dat bijzondere aandacht heeft voor (kwetsbare) gezinnen of jongvolwassenen.

De verantwoordelijkheid van de jeugdmagistratuur werd reeds geduid. De regionale verschillen en de op en neer gaande curve van de vorderingen (POS en MOF) illustreren hoe heterogeen het vorderingsbeleid is. Het maakt ook de bepalende invloed duidelijk op het (gebrek aan) hulpaanbod. In het uitbouwen van een (lange) termijnvisie op de bijzondere jeugdbijstand is overleg en afstemming met de jeugdmagistraten essentieel.

Verantwoordelijkheid van de jeugdmagistraten

Het Globaal Plan heeft niet de ambitie dit brede maatschappelijke vraagstuk volledig op te lossen. Wel worden maatregelen en acties uitgewerkt die op de brede problematiek ingrijpen.

3. Een globale aanpak

In het zoeken naar een gerichte aanpak stoten we echter op belangrijke handicaps. Er zijn duidelijke tekorten aan systematiek en sturing in de jeugdhulpverlening.

Tekort aan systematiek en sturing

- 1) Zo kunnen de noden en aanbodtekorten in deze sector vandaag enkel geschat worden op basis van het aantal verwijzingen waarop we met het bestaande aanbod geen antwoord kunnen geven. We hebben geen zicht, noch greep, op de maatschappelijke ontwikkelingen die de stijgende vraag bepalen, of op de criteria die de verwijzers (jeugdrechters, consulenten, bureaus van de Comités Bijzondere Jeugdzorg,...) hantieren bij hun beslissingen. Die criteria zijn allicht niet voor alle verwijzers dezelfde; er is ter zake te weinig coördinatie. In die zin zit de Vlaamse Gemeenschap als verantwoordelijke voor de jeugdhulp, in een afhankelijke positie: zij beheerst slechts een beperkt gedeelte van het hele proces waarmee ze te maken heeft.
- 2) Tegelijkertijd zijn er geen duidelijke instrumenten om het de verwijzers mogelijk te maken rekening te houden met de begrotings- en aanbodbeperkingen. Er is met andere woorden een kloof tussen wie de instroom bepaalt en wie de financiële verantwoordelijkheid heeft voor de zorgverlening. Een globaal beleid dat inspeelt op aanbod- en vraagmechanismen is dan ook uitermate moeilijk. Dat er in dergelijke omstandigheden geen overeenstemming is van vraag en aanbod, hoeft geen verwondering te wekken.
- 3) Daarenboven is er geen systematische meting en monitoring van de resultaten van de jeugdhulpverlening. Niemand heeft een gesystemiseerd zicht op de levensloop van wie als jongere in de jeugdhulpverlening terecht kwam. Terugkoppeling in functie van behaalde resultaten gebeurt dan ook eerder intuïtief. Het beoordelen van de effectiviteit en efficiëntie van verschillende vormen van hulpverlening is niet systematisch ingebouwd in het beleidsproces. Gelukkig worden de risico's van dit alles gematigd door de grote betrokkenheid en het engagement van de vele hulpverleners. Echter, deze kwaliteiten kunnen het gebrek aan monitoring zelfs in de beste omstandigheden niet compenseren. Van resultaatverbintenissen is er in die omstandigheden uiteraard geen sprake.

Enkel schatting mogelijk van noden en tekort aan aanbod

Geen duidelijke instrumenten voor verwijzing

Geen systematische meting en monitoring

Grote betrokkenheid en engagement

In dit Globaal Plan maken we keuzes die inspelen op deze handicaps. Tegelijk roepen we én het werkveld én de verwijzende instanties én de administratie op om samen werk te maken om deze handicaps in de toekomst weg te werken. Daarom leggen we in de voorgestelde acties de nadruk op opvolging en waar mogelijk op resultaatsverbintenissen. Samen met de initiatiefnemers willen we op een actievere manier de ontwikkeling van het aanbod sturen, en de resultaten die we nastreven duidelijk maken. Het al dan niet bereiken van resultaten moet altijd gevolgd worden door een voortdurende (bij-)sturing van het aanbod. Met de koepels en de voorzieningen zullen we hierover duidelijke afspraken maken. De administratie krijgt de opdracht om op deze manier het hulpaanbod van privaat én gemeenschapsinitiatief mee(r) inhoudelijk op te volgen én de noodzakelijke dialoog met de verwijzende instanties inhoud te geven.

Resultaatverbintenissen

Voortdurende (bij-)sturing van het aanbod

We roepen ook de academische wereld op om aandacht te hebben voor de grote problemen waarmee we hier geconfronteerd worden. Meer dan ooit heeft (de ontwikkeling van) de sector nood aan wetenschappelijk onderzoek dat kenniscijfers over de (groei van) de doelgroep aanreikt en het meten van efficiëntie in de praktijk brengt. Ik reken bij het bepalen van de nieuwe thema's voor de steunpunten beleidsrelevant onderzoek op de nodige budgetten om deze essentiële inhaalbeweging te doen. Vlaanderen heeft dringend nood aan een onderzoek dat de effecten van de hulpverlening op lange termijn nagaat. We moeten zicht krijgen op de efficiëntie van hulpaanbod, zodat er kan worden (bij)gestuurd. Maar nog belangrijker is dat we zicht krijgen op de effecten van de hulpverlening op de ontwikkeling van kinderen en hun gezin. Het moet duidelijk worden waarin hulpverlening het verschil maakt. We moeten leren over hoeveel preventieve en curatieve 'programma's' jongeren meekrijgen en ons vragen stellen bij de opportuniteit hiervan. Zonder dit alles, is dit Globaal Plan een pleister en maken we binnen een aantal jaren opnieuw een maatschappelijke beleidsnota, met opnieuw vele aanbevelingen.

Nood aan wetenschappelijk onderzoek

Dit alles maakt het cruciale belang duidelijk van de beleidskeuze 5 en 6. Door vat te krijgen op de instroom én werk te maken van meer wetenschappelijke opvolging maken we werk van het geleidelijk wegwerken van de hierboven genoemde handicaps op het vlak van monitoring, resultaatsverbintenissen, werken aan efficiëntie en effectiviteit.

Enkel kiezen voor een loutere uitbreiding van de capaciteit, zou voorbij gaan aan de complexiteit van het probleem. Het is overduidelijk dat we met het Globaal Plan op meerdere sporen tegelijk moeten en willen ingrijpen.

Meersporenbeleid

Onze beleidskeuzes zijn:

1. Inhoudelijke sturing hulpaanbod
2. Flexibele inzet van het hulpaanbod
3. Uitbouw van het preventieve voortraject en het private hulpaanbod
4. Uitbouw van opvang en begeleiding van jongeren die delicten plegen
5. Ingrijpen op de instroom
6. Wetenschappelijke opvolging en begeleiding

Dit Globaal Plan maakt ook gebruik van de instrumenten van integrale jeugdhulp. Het versterkt de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp en crisishulp, gaat uit van de meerwaarde van de uitgewerkte (type)modules en onderneemt acties rond instroom en toewijzing, vanuit de visie op een te ontwikkelen intersectorale toegangspoort.

Dit betekent dat bij meerdere van de geformuleerde doelstellingen de instrumenten van Integrale Jeugdhulp gebruikt worden om deze ontwikkeling van het aanbod te ondersteunen:

- Doelstelling 4 (decreet opvoedingsondersteuning): versnippering van middelen op vlak van gezins- en opvoedingsondersteuning indijken.
- Doelstelling 5 (opvoedingswinkels): ontwikkeling hiervan afstemmen op de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp.
- Doelstelling 6: expliciet inschrijven van de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp en functies die ze ondermeer zullen realiseren.
- Doelstelling 7 (STOPP): samenwerking met de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp wordt in het vooruitzicht gesteld, zodat de vaardigheden en inzichten naar de partners kunnen verspreid worden.
- Doelstelling 8 (CKG's): expliciteren van de link met ondermeer de netwerken crisishulp.
- Doelstelling 10 (crisishulpverlening): expliciteren van de noodzaak om deze werking in te zetten binnen de netwerken crisishulp.
- Doelstelling 11 (pleegzorg): differentiëren van het aanbod van de pleegzorg door het benoemen van twee extra modules (steungezinnen en orthopedagogische pleegzorg).
- Doelstelling 13: differentiëring van de thuisbegeleiding realiseren door middel van de uitgewerkte typemodulen).
- Doelstelling 14: verwijzen naar de moduleringsoefening in het kader van het toewerken naar resultaatsverbintenissen.

- Doelstelling 29: aanzet tot het optimaliseren van het verwijzingsbeleid van de consulenten in het vooruitzicht van een intersectorale toegangspoort.
- Doelstelling 31: inschrijven van de ambitie om tegen 1 januari 2008 aan een intersectorale toegangspoort te werken.
- Doelstelling 32: inschrijven van de regionale begeleidingsplicht als afspraak tussen voorzieningen die later in het samenwerkingsprotocol met de intersectorale toegangspoort kunnen worden opgenomen.

Het mag duidelijk zijn dat deze beleidskeuzes aansluiten bij de probleemstelling en voorgestelde aanbevelingen uit de maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg.

Opvoedingsondersteuning wordt uitgebouwd, crisishulpverlening wordt versterkt, mogelijkheden tot gezinsbegeleiding uitgebreid en gedifferentieerd. Het herstelgericht werken wordt geïmplementeerd, de pleegzorg en de residentiële voorzieningen verder gedifferentieerd. Er komen gerichte acties om de instroom meer te kunnen beheersen, samen met de consulenten wordt een caseloadnorm (norm voor simultaan aantal cliënten) uitgewerkt. We kiezen voor het gericht inzetten van wetenschappelijk onderzoek, met de nadruk op efficiëntie en effectiviteit. De huidige procedure van hoogdringendheid wordt geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd.

Het Globaal Plan is het sluitstuk van het proces dat binnen en vanuit de Bijzondere Jeugdzorg fundamentele keuzes maakt, zodat de sector beter functioneert voor alle betrokkenen.

◆ **Beleidskeuze 1: aansturen van het actuele en toekomstige hulpaanbod**

Het beleid schuift voortaan een aantal werkprincipes naar voren die de effectiviteit van het hulpaanbod moeten optimaliseren. Deze werkprincipes zullen richtinggevend zijn bij de uitbouw van het hulpaanbod en zullen tevens het actuele aanbod op termijn aansturen. We realiseren effectieve hulp via de systematische inzet van de volgende werkprincipes.

Werkprincipes

▪ **Werkprincipe 1: contextgericht en multimodaal werken**

Contextgericht werken is het inschakelen van steun uit de brede context (netwerk van de jongeren) om het hulpverleningsdoel te bereiken; zorgen dat

Familiaal netwerk

deze context het gewenst gedrag uitlokt en dat diezelfde context geen winst oplevert voor antisociaal gedrag. Het principe van ‘contextualiteit’ stelt dat hulp sterker aanslaat als een familiaal netwerk de jongeren kan dragen. Het begrip familiaal netwerk moet in brede zin geïnterpreteerd worden: het kan ook gaan om vrienden, burens...

Multimodaal werken vertrekt vanuit de vaststelling dat problemen meerdere oorzaken hebben. Om die te beïnvloeden, zijn vaak tegelijk meerdere methodieken nodig. Uit effectonderzoek blijkt dat naarmate de specifieke methodieken zich op meerdere actoren (gezin, familie, school, vrije tijd, werkomgeving) richten, het resultaat toeneemt en de bereikte effecten blijvender zijn.

▪ **Werkprincipe 2: emancipatorisch en responsabiliserend werken**

Vanuit hulpverleningsperspectief is het belangrijk om zo snel mogelijk aan kinderen, jongeren en gezinnen opnieuw zelfstandigheid aan te bieden en alle hulpverlenende begeleiding en ondersteuning systematisch te verminderen. Het beleid stimuleert tot het inzetten van steun en hulp uit de directe omgeving van de persoon (van familieverband, vriendenkring naar de inzet van vrijwilligers en veeleer paraprofessionelen). Het familiale en ruimer sociale netwerk dient maximaal ingeschakeld te worden. Zelforganisatie en ‘buddies’ of vrijwillige coaches kunnen hierbij helpen. Uiteraard moet, indien noodzakelijk, meer algemene en meer professionele hulpverlening aanvullend opgezet worden. De overheid kiest expliciet voor subsidiariteit: geschikte professionele en gespecialiseerde hulp inzetten waar noodzakelijk, maar waarbij minder ingrijpende hulp de voorrang geniet als die even effectief is.

Zelfstandigheid opbouwen

Inschakeling familiale en sociale netwerk

▪ **Werkprincipe 3: competentieverhogend werken**

Hulpverlening moet zich richten op de aanwezige krachten en mogelijkheden van de jongere en op het ontwikkelen van bepaalde vaardigheden. Interventies bij minderjarigen werken ook aan het terugdringen van symptomen (agressie, delinquentie...), maar men moet zich maximaal richten op het uitbreiden en versterken van de competentie en groeikracht van de jongere.

Stimuleren van de eigen vaardigheden

▪ **Werkprincipe 4: modulair werken**

Met de ontwikkelingen van Integrale Jeugdhulp zal op termijn steeds meer over modules van hulpverlening gesproken worden. Deze modules zullen uiteraard een coherent geheel moeten vormen. Een hulpaanbod zal dan bestaan uit een clustervorming van modules, die onderling afgestemd zijn en uitgebalanceerd per regio. Het vertalen van het hulpaanbod in modules zal ervoor zorgen dat

Introductie van modules van hulpverlening

de instroom meer gericht verloopt. Het koppelen van het juiste hulpaanbod aan de actuele hulpvraag (geïndiceerde doelgroep) kan hierdoor sterk worden verbeterd. Samen met de verwijzers en de hulpaanbieders willen we nagaan hoe we via modulering de instroom kunnen richten.

▪ **Werkprincipe 5: werken met diverse expertise**

De problematiek van de doelgroep is complex, en een multidisciplinaire visie op de aanpak is dus vaak aangewezen. Het kan nodig zijn expertise van de eigen organisatie te gebruiken, of er kan expertise vereist zijn van collega's uit de sector of uit andere sectoren, of het kan nodig zijn die kennis in te kopen. In de huidige praktijk van de hulpverlening gebeurt dat reeds in de outreaching-projecten. Hierbij levert een kinder- en jeugdpsychiatrisch ziekenhuis expertise aan onder de vorm van diagnostiek en behandeling. De samenwerking tussen de kinderpsychiatrische hulp en de Bijzondere Jeugdzorg moet verder versterkt worden.

Valorisatie interne en externe expertise

▪ **Werkprincipe 6: wetenschappelijk onderbouwd werken**

Er worden zeer diverse pedagogische methodieken en hulpverleningspakketten gehanteerd. Het is cruciaal om na te gaan of de gehanteerde methodieken en programma's ook de beoogde doelstelling halen. Daarom dient in de nabije toekomst wetenschappelijk onderbouwd gewerkt te worden. Hierbij kunnen bestaande programma's geïmporteerd worden, als ze effectief bleken. Lopende methodieken worden onderzocht op hun effectiviteit.

Effectiviteitstoets

In de Vlaamse jeugdhulpverlening zijn goede praktijkvoorbeelden gangbaar. Maar het omzetten van deze voorbeelden in een protocol, een geijkte procedure, is bijna nooit gebeurd. Dit moet zorgen voor een overdracht en implementatie in andere organisaties. Bij het uitvoeren van deze protocollen in de praktijk, ontstaat dan opnieuw veel ervaringsmateriaal.

Omzetten van goede praktijken in protocollen

▪ **Werkprincipe 7: werken met complementaire trajecten voor POS en MOF**

Momenteel wordt bij toewijzing van een hulpaanbod de kwalificatie van 'problematische opvoedingssituatie' (POS) en 'als misdrijf omschreven feiten' (MOF) gehanteerd. Deze minderjarigen met een POS- of MOF-dossier komen nochtans in gemengde trajecten terecht. Het uitbouwen van gepaste hulp in een problematische opvoedingssituatie blijft de kernopdracht van de Bijzondere Jeugdzorg. De aanpak van minderjarigen die delicten plegen dient hierbij als een complementair spoor beschouwd te worden. Daarom is het bijzonder

Scheiden van gemengde trajecten

wenselijk dat beide sporen ook gescheiden kunnen gehanteerd worden. In de aanpak van minderjarigen die als misdrijf omschreven feiten pleegden, dient een enkelvoudig sanctionerend optreden mogelijk te zijn. Hierbij moeten we ook het constructief herstelgericht afhandelen inschakelen. Dat betekent dat de jongere inzicht krijgt in het gepleegde feit en werkt aan het herstel van de schade aan het slachtoffer en gemeenschap.

▪ **Werkprincipe 8: werken met versterkte regie en traject**

Dit werkprincipe duidt op het belang van het voeren van een krachtige regie gedurende het hulpverleningstraject. Regie verwijst in deze naar de regisseur die de richting van het traject mee bepaalt, opvolgt en bijstuurt. Deze regie verwijst niet enkel naar de toewijzing van het hulpaanbod (externe regie), maar ook binnen een bepaalde werkvorm en aanbod (interne regie) moet een regie gehanteerd worden.

Interne en externe regie

Externe regie moet er zorg voor dragen dat zo weinig mogelijk hulpverleners in één dossier werken. Hier komt zeker ook de taak van de consulent in het vizier. Interne regie is noodzakelijk bij het succesvol uitvoeren van programma's of methodieken, waarbij meestal een krachtige regie is ingebouwd. De overheid wil in de nabije toekomst het werkveld meer aanzetten tot het voeren van dergelijke sterke regie.

▪ **Werkprincipe 9: veiligheid**

Zowel bij de begeleiding van een minderjarige die een misdrijf heeft gepleegd, als in problematische opvoedingssituaties komen hulpverleners terecht in situaties waar (minstens potentieel) geweld dreigt. De hulpverlener moet de fysieke en emotionele veiligheid, en de integriteit van de gezinsleden van bij het begin van de begeleiding mee in rekening nemen en dus voortdurend een risicoscreening uitvoeren.

Dreiging van geweld

Enkele modaliteiten moeten de veiligheid in het gezin en de leefomgeving van de minderjarige installeren en bewaken:

- Ambulant aan huis begeleiden van een minderjarige om een mogelijke gevaarsituatie in te schatten,
- 24u-bereikbaarheid binnen het netwerk crisisbepaling, om op elk moment een beroep te kunnen doen op een module crisisbepaling, een acute crisisinterventie, een module crisisbegeleiding of een kortdurende crisisopname van de minderjarige,
- Gerichte vorming en opleiding voor huisbezoeken en het op een wetenschappelijk onderbouwde wijze inschatten en hanteren van onveilige situaties.

Voorzien van de nodige modaliteiten

■ Conclusie

Ik wil de voorzieningen responsabiliseren om het beschikbare hulpaanbod zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten. Dit houdt ook in dat de betrokken partners hun verantwoordelijkheid opnemen om de effectiviteit en efficiëntie van hun hulpaanbod zichtbaarder te maken. Tevens wil ik dat opgedane kennis actief verspreid wordt en breed kan ingezet worden.

Verantwoordelijkheid opnemen

Vanuit het werkprincipe van emancipatie en responsabilisering wil ik ook oproepen dat de deelname van ouders een versterkte plaats krijgt, op het niveau van de hulpaanbieders, als op het structurele en regionale niveau. Ik verwacht daarvoor ook voorstellen van de administratie.

Ten slotte zal de administratie samen met de verwijzers opdracht krijgen werk te maken van meer gericht verzamelen van registratiegegevens over instroom, doorstroom en uitstroom van minderjarigen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Om het nodige onderzoek naar effectiviteit en efficiëntie te kunnen voeren, wil ik een coëfficiënt hanteren zodat in de toekomst per nieuwe uitbreidingsplaats een bepaald bedrag gereserveerd wordt voor deze effectiviteits- en efficiëntietoets.

◆ **Beleidskeuze 2: flexibilisering van het aanbod**

We willen de flexibiliteit binnen en tussen professionele jeugdhulporganisaties maximaliseren zodat hulp nauw aansluit op de veranderende noden van de jongeren en hun gezin. Dit moet mogelijk maken dat voorzieningen hun aanbod aan werkvormen/modules op een flexibele manier kunnen toepassen. Hierbij staat de idee van een ‘trajectwerking’ voorop, in plaats van het aanbieden van een werkvorm, zoals dat nu gebeurt.

Trajectwerking

Vanuit flexibiliteit wordt dan bijvoorbeeld een ‘plaatsing’ een residentieel onderdeel van het hulpverleningstraject. Het flexibel schakelen tussen de modules in het belang van de cliënt staat centraal. Hierbij krijgen de voorzieningen meer verantwoordelijkheid om te waken over de doorlooptijd van de jongeren doorheen de modules én doorheen het hele hulptraject.

Om deze best geschikte zorg, met de nadruk op thuis- en contextbegeleiding, te kunnen waarmaken, staan een aantal factoren in de weg:

Belemmeringen

- Onvoldoende capaciteit bemoeilijkt naadloze overgangen tussen de modulen,
- Verwijzende instanties moeten bij de overgang van de ene werkvorm naar de andere steeds een nieuwe maatregel nemen,
- Regelgeving en organisatie van het hulpaanbod belemmeren het aanbieden van verschillende werkvormen binnen één hulpverleningstraject.

Flexibilisering biedt hierop meerdere antwoorden. Via volgende acties willen we het hulpaanbod binnen de bijzondere jeugdzorg flexibiliseren.

Doelstelling 1:
We wijzigen de 60dagen-regel in de 60%-regel

Om residentieële voorzieningen in staat te stellen daadwerkelijk meer contextueel (met aandacht voor het netwerk van de jongeren) te werken wordt de circulaire nr. 14, van 21 februari 1976 geactualiseerd voor wat betreft de gelijkstelling van afwezigheidsdagen met aanwezigheid voor het uitbetalen van de verblijfssubsidies. Deze circulaire bepaalt dat een minderjarige per jaar maximaal 60 dagen (exclusief weekends en vakantieperiodes) afwezig mag zijn zonder dat dit een impact op de verblijfssubsidies heeft. Dit is de zogenaamde 60-dagenregel.

Deze 60dagen-regel wordt als volgt gewijzigd:

- Residentiële voorzieningen kunnen de minderjarige maximaal 60% van het effectief gerealiseerde aantal begeleidingsdagen in de context (netwerk van de jongeren) laten verblijven;
- Weekends en vakantieperiodes worden niet langer expliciet in het contingent van 60% opgenomen zodat het verblijf in de context kan plaatsvinden op die momenten dat het voor het gezin het beste schikt;
- De geactualiseerde omzendbrief vermeldt uitdrukkelijk dat de wijze waarop geschakeld wordt tussen het gezin en de context in het handlingsplan opgenomen wordt, zodat het voor alle betrokkenen van bij de aanvang duidelijk is hoe de hulpverlening gestalte zal krijgen;
- De voorzieningen nemen in hun pedagogisch profiel op hoe ze flexibel omgaan met residentieel verblijf en begeleiding in de context opdat hun aanbod voor de verwijzende instanties duidelijk en transparant wordt.

Aangezien dit een ingrijpende wijziging is, zal de administratie samen met de verwijzende instanties en de sector deze nieuwe regeling grondig evalueren en indien nodig bijsturen. Hierbij zullen ook afspraken worden uitgewerkt over de budgettaire impact op de voorziening en de subsidiërende overheid. Door de flexibilisering moeten per jaar meer jongeren van het hulpaanbod gebruik kunnen maken. De voorzieningen bewaken de doorlooptijd en werken resultaatgericht naar zelfontwikkeling en emancipatie van de jongeren en hun gezin.

Evalueren en, indien nodig, bijsturen

Doelstelling 2:

We zorgen dat maatregelen gecombineerd kunnen worden.

Momenteel kan voor een minderjarige op hetzelfde ogenblik slechts één maatregel gelden. Een combinatie van maatregelen zou in een aantal gevallen de kwaliteit van de hulpverlening daadwerkelijk verhogen. Uiteraard mag combineren niet eindeloos: noch in duurtijd, noch in aantal maatregelen. Voorwaarden van financieel-organisatorische aard (bijv. vermijden van dubbele subsidiëring) en van inhoudelijke aard (bijv. vermijden van escalatie naar meer ingrijpende hulp) zijn nodig.

Kwaliteit van de hulpverlening verhogen

Maar dit vergt in elk geval een uitbreiding van de capaciteit van de Bijzondere Jeugdzorg. In de huidige situatie van een dichtgeslibd hulpaanbod moeten we verhinderen dat een minderjarige twee capaciteitseenheden bezet houdt.

Doelstelling 3:
We starten met proefprojecten ‘multifunctionele centra’.

Met de multifunctionele centra introduceren we een nieuw begrip in het hulpverleningslandschap. Deze multifunctionele centra laten toe dat we vanuit een brede organisatiestructuur flexibilisering kunnen invoeren.

We maken het mogelijk dat de proefprojecten ‘multifunctionele centra’ op korte termijn kunnen starten. Deze centra zorgen op een specifieke manier voor naadloze overgangen tussen werkvormen, tussen residentiële en (semi-) ambulante hulpverlening. Dergelijke centra moeten een gevarieerd aanbod ontwikkelen, bestaande uit residentiële opvang, individuele en contextbegeleiding, projectwerking (ervaringsleren, dagbesteding, time-outmogelijkheden, ...). Het moet in functie van de noden van de cliënt flexibel kunnen worden ingezet. De hulp voor de minderjarige en de ouders of context blijft continu gegarandeerd. En dit in een voor hen bekend kader zonder een nieuwe intake, nieuwe organisatiestructuur, nieuwe afspraken of gewoontes.

*Naadloze overgang
tussen werkvormen*

Deze multifunctionele centra moeten tevens het subsidiariteitsprincipe ten volle waarmaken (de lichtste hulp eerst, de intensievere wanneer nodig). Dit flexibel werken moet een positief effect hebben op de doorlooptijd van de jongere in het hulpverleningstraject. Het is de uitdaging voor de voorziening om het traject hierin aan te sturen. Hiervoor is een goed partnerschap tussen de hulpverlener en de verwijzende instantie (als bewaker van de maatschappelijke noodzaak) nodig. De verstandhouding tussen beide is gebaseerd op een duidelijk pedagogisch project en een heldere profilering.

Subsidiariteitsprincipe

Aangezien een multifunctioneel centrum meerdere werkvormen in huis heeft en dus zelf flexibel kan schakelen tussen bepaalde zorggradaties, zal de taak van de doorverwijzer hierop worden afgestemd: bepaalt de doorverwijzer de ingang van de hulp, op welke manier overleggen voorziening, cliënt en consulent over het traject in de voorziening, voor welke ‘schakels’ is een extra beslissing nodig? Binnen de projecten van de multifunctionele centra zal overlegd worden hoe deze werking de positie van de doorverwijzer bijstuurt. Hiertoe wordt vanuit de projecten van de multifunctionele centra samen met de consulenten een werk- en opvolgingsgroep geïnstalleerd die dit opvolgt.

Taak van de doorverwijzer

De uitbouw van multifunctionele centra kan zowel binnen één organisatie als via een samenwerkingsverband gerealiseerd worden.

Bij het installeren van multifunctionele centra wordt bewaakt dat de financiële toestand van de voorzieningen niet negatief beïnvloed wordt. Tegelijk moet samen met de sector worden nagegaan hoe subsidiëring het flexibel werken in de multifunctionele centra kan vergemakkelijken. Via deze experimenten willen we leren over de randvoorwaarden om binnen de Bijzondere Jeugdzorg met een systeem van enveloppenfinanciering te gaan werken.

Enveloppenfinanciering

Daarnaast is het belangrijk dat afspraken worden gemaakt over resultaatverbintenissen, zowel kwantitatief (bijv. het aantal gerealiseerde residentiële begeleidingsdagen) als kwalitatief (bijv. de effecten van de hulpverlening). Op basis van deze experimenten zal deze organisatievorm op empirische wijze in heel Vlaanderen toegepast worden.

Resultaatverbintenissen

Inhoudelijk verwachten we dat de multifunctionele centra werken vanuit de CANO-methodiek (Centra voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning). Deze methodiek wordt nu al in verschillende voorzieningen gehanteerd. Via deze experimenten van de multifunctionele centra willen we deze methodiek protocolleren (de praktijk in een geijkte procedure gieten) zodat deze in de toekomst op een eenduidige manier kan ingezet worden. Een programmaleider zal deze protocollering ondersteunen. (zie verder).

CANO-methodiek

Het 'avondcentrum' is een andere inhoudelijke vernieuwing die we via de multifunctionele centra willen verkennen. Een 'avondcentrum' biedt de jongeren de mogelijkheid zoveel mogelijk in het eigen milieu te blijven en om naar school te blijven gaan. Het centrum biedt avondactiviteiten, op die momenten dat de jongeren het meest zouden gaan 'rondhangen' en delinquente feiten zouden plegen.

Avondcentrum

Kostenraming:

Projectkost MFC: 100 000 euro

◆ **Beleidskeuze 3: differentiatie en uitbreiding van aanbod opvoedingsondersteuning en van hulpverlening in problematische opvoedingssituaties**

▪ **Krachtdadige inzet op het preventieve voortraject**

Hier formuleren we de concrete preventieve gezinsondersteunende inzet. Onderzoek toont uitdrukkelijk aan dat investeren in preventie de ontwikkeling van ernstig probleemgedrag voorkomen. Het ontwikkelen van een slagvaardig voortraject zal de instroom naar de Bijzondere Jeugdzorg verkleinen.

Preventieve gezinsondersteunende inzet

Geïnspireerd door het Triple-P model kiezen we voor het opzetten van een gelaagd model inzake opvoedingsondersteuning. Triple-P bestaat uit een getrappt systeem van methodieken van opvoedingsondersteuning die toenemen in intensiteit: van algemene informatie en tips voor een breed publiek tot specifieke en/of intensieve ondersteuning, individueel of in groepsverband. Het Triple-P model is in een protocol gegoten en sterk wetenschappelijk onderbouwd. Het concept toont aan dat verschillende methodieken en verschillende intensiteit de voorwaarden zijn voor voldoende effect.

Triple-P

Het eerste niveau betreft de algemene sensibilisering rond positief ouderschap. Samen met verschillende actoren in het welzijnslandschap organiseren we de week van de opvoeding. Sensibilisering is nodig om een cultuur te creëren zodat gezinnen vroegtijdig met hun opvoedingsvragen en -problemen ergens aankloppen.

Sensibilisering

De drie eerste niveaus (informereren, signaleren en vroegtijdig onderkennen met doorverwijzing en pedagogische adviesgesprekken), zullen met de verschillende betrokken actoren gerealiseerd worden. Hierbij spelen de netwerken opvoedingsondersteuning een rol, net zoals de opvoedingswinkels.

Niveau 1, 2, 3

Het intensieve aanbod van niveau 4 en niveau 5 wordt gerealiseerd via de actoren betrokken op de netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp binnen integrale hulp. Hierin past ondermeer het STOPP-programma, evenals andere intensieve vormen van opvoedingsondersteuning, zoals het aanbod van de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning (zie verder).

Niveau 4, 5

Doelstelling 4:

We werken een nieuw decreet opvoedingsondersteuning uit.

Het bestaande decreet opvoedingsondersteuning wordt herschreven waarbij aandacht zal uitgaan naar kwaliteitscriteria voor opvoedingsondersteuning. Hierbij zal het opzetten van netwerken opvoedingsondersteuning een centrale rol spelen. Deze netwerken dienen een aantal functies binnen hun regio te gaan realiseren:

- Ondersteunen en versterken van informele vormen van opvoedingsondersteuning en van lokale netwerken;
- Sensibiliseren en bespreekbaar maken van het opvoedingsthema;
- Informeren over en beschikbaar stellen van basisdocumentatie over opvoeding in publieke en toegankelijke plaatsen;
- Adviseren en verwijzen via pedagogische spreekuren.

Netwerken opvoedingsondersteuning

Kind en Gezin, de kinderopvang, de Centra voor Leerlingbegeleiding, het socio-culturele werk zijn prioritaire partners om lokale, laagdrempelige opvoedingsondersteuning te realiseren.

Het decreet zal ook de basis vormen voor een erkenning- en subsidiëringkader voor de oprichting van de opvoedingswinkels in de centrumsteden.

Ten slotte willen we via dit decreet zeker ook de huidige versnippering van middelen op het vlak van gezins- en opvoedingsondersteuning indijken. De middelen die nu verspreid zijn over o.a. Kind en Gezin, de Bijzondere Jeugdzorg, het algemeen welzijnswerk, centra voor leerlingbegeleiding, maar ook de provinciale en lokale middelen moeten meer gebundeld ingezet worden, bvb. binnen deze netwerken. Dit betekent dat er concrete engagementen zullen gevraagd worden van elke lokale/regionale actor die werkt rond opvoedings- en gezinsondersteuning. Het gericht en massaler inzetten van financiële middelen verhoogt het preventieve effect.

Indijken van versnippering van middelen

Doelstelling 5:
**We richten 14 opvoedingswinkels op
die laagdrempelig opvoedingsadvies aanbieden**

Zoals gesteld creëert het decreet opvoedingsondersteuning regionale netwerken opvoedingsondersteuning. Deze netwerken zullen volgens de opgelegde functies onder meer voorzien in een pedagogische adviesfunctie.

Regionale netwerken opvoedingsondersteuning

Het aanbod van opvoedingsadvies kan plaatsvinden binnen de geplande opvoedingswinkels in de centrumsteden. Deze opvoedingswinkels dienen als instappunt van het netwerk, met minimaal een breed laagdrempelig aanbod. Het instappunt is daarbij een herkenbare locatie. Van daaruit kan ook out-reachend gewerkt worden naar meer specifieke doelgroepen (allochtonen, kansarme gezinnen, ...).

Laagdrempelig instappunt voor opvoedingsadvies

De huidige preventieconsulenten zullen ingezet worden binnen de netwerken en krijgen er een coördinerende taak. Zo moeten ze onder meer in direct overleg met andere lokale hulpverleningsactoren (centrum voor leerlingbegeleiding, kind en gezin, artsen, enz.) een dienstverlening uitwerken waarbij ouders en hun kinderen/jongeren een ondersteunend, adviserend en oriënterend aanbod kunnen krijgen in geval van opvoedingslast.

Coördinerende taak van de preventieconsulenten

De realisatie van deze opvoedingswinkels zal congruent uitgevoerd worden met het decreet opvoedingsondersteuning.

Doelstelling 6:
**We zorgen dat gezinnen met specifieke opvoedingsnoden toegang
krijgen tot gerichte ondersteuning van de opvoedings situatie.
De netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp spelen hierbij
een belangrijke rol.**

Via de zes sectoren van de Integrale Jeugdhulp realiseren we onder meer het volgende aanbod:

- vaardigheidstrainingen naar ouders (ondermeer via STOPP);
- intensieve ambulante gezinsondersteuning (ondermeer CKG);
- groepsgerichte trainingen van specifieke kwetsbare doelgroepen;
- signaalfunctie naar preventieve opvoedingsondersteuning op lokaal niveau.

Doelstelling 7:
Via het aanbieden van gerichte gedragsprogramma's grijpen we preventief in op gedragsproblemen.

De wetenschap spreekt over vroege en late starters in het ontwikkelen van probleemgedrag. De 'vroege starters' vertonen al signalen van antisociaal gedrag vanaf de kindertijd; dit probleemgedrag neemt toe met de leeftijd. Als jonge kinderen met een moeilijk hanteerbaar gedrag opgroeien in een milieu dat hun gedrag niet adequaat aanpakt, zullen zij steeds minder goed functioneren en zo een verhoogde kans hebben op ontsporing tijdens de adolescentie. Vele jongeren die nu in de Bijzondere Jeugdbijstand zitten, waren wellicht gebaat bij een vroegtijdige aanpak van het probleemgedrag op jonge leeftijd.

'Vroege starters'

Het aantal kinderen en jongeren met antisociale gedragsproblemen wordt geschat op 4 à 10 % van de totale populatie. Werken rond opvoedingsondersteuning biedt een belangrijke buffer in de ontwikkeling van gedragsproblemen. Tijdig, preventief en effectief (evidence-based) ingrijpen, vóór de gedragsproblemen een duidelijk patroon vertonen, kan een verdere negatieve ontwikkeling voorkomen. Uit onderzoek blijkt immers dat gedragsproblemen bij kinderen een reeks ongunstige effecten voorspellen op volwassen leeftijd, zoals antisociaal gedrag en delinquent gedrag. Een gecombineerde gerichte ouder- en kindtraining, waarbij naast de school ook andere professionele hulpverleners betrokken worden, biedt het meest kans op slagen.

Tijdig, preventief en effectief ingrijpen

Gecombineerde gerichte ouder- en kind-training

Het STOPP-programma (Samen Terug Op Stap Programma) is een sterk wetenschappelijk onderbouwd programma en richt zich op jonge kinderen (tussen 4 en 7 jaar) die al gedragsproblemen vertonen thuis of op school. Rekening houdend met de prevalentiecijfers, moeten we streng waken over de instroom, zodat kinderen en jongeren met sterke signalen van antisociaal gedrag van het programma kunnen gebruik maken. Het is voor de overheid immers onmogelijk om voor de hele groep van kinderen met een risico op het ontwikkelen van antisociaal gedrag dit programma aan te bieden. Met de initiatiefnemers worden afspraken gemaakt die garanderen dat de beoogde doelgroep geselecteerd wordt. Principes als 'first in first out' zijn hier niet aan de orde. Ook kan het niet dat de programmaleiding zelf autonoom deze keuze maakt.

STOPP-programma

STOPP geeft, complementair aan bestaande programma's, een antwoord op de vragen van ouders om advies en daadwerkelijke hulp bij opvoedings- en gedragsproblemen. Met de kinderen wordt op een ervaringsgerichte manier ge-

werkt rond sociale en oplossingsgerichte vaardigheden. Het is de bedoeling om ouders en opvoeders op korte tijd een aantal vaardigheden te leren waarmee ze verder aan de slag kunnen.

Het STOPP-programma wordt geleidelijk aan beschikbaar gesteld in Vlaanderen. Qua inplanting kan een structurele koppeling met de opvoedingswinkels onderzocht worden. Samenwerking met het netwerk rechtstreeks toegankelijke hulp biedt de mogelijkheid om de vaardigheden en inzichten van het programma, ook naar de geïnteresseerde partners van het netwerk te verspreiden. Op die manier verspreiden deze relevante inzichten zich en kan indirect een veel grotere groep van kinderen en hun ouders bereikt worden.

Geraamde kostprijs:

- Per team (1 VTE coördinator en 6 x ½ VTE begeleiders): €195.500.
- Een team biedt het programma aan op twee locaties. Jaarlijks werkt een team met 80 gezinnen.
- We voorzien voor de implementatie van 7 teams: € 1.368.500 (waarvan al €165.000 gesubsidieerd); tevens voorzien we een programmaleiding (50%) om gedurende drie jaar de methodiek via het trainen van trainers te verspreiden:
- Totaal : € 1.228.500

Doelstelling 8:

We versterken het specifieke aanbod voor gezinnen met opvoedingslast.

De Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning realiseren in Vlaanderen een laagdrempelig, intensief en kortdurend hulpaanbod voor kinderen en hun ouders met opvoedingslast. Deze Centra bieden via ambulante en (semi-) residentiële werkvormen een tijdelijke gezinsondersteuning aan zodat de pedagogische draagkracht van de ouders versterkt wordt. Ze vervullen een eigen schakelfunctie in de Jeugdzorg en situeren zich op het preventieve voorveld. Het aanbod vanuit een Centrum voor Kind- en Gezinsondersteuning is intensiever dan het aanbod van de basisopvoedingsondersteuning. Toch is de intensiteit geen sterk ingrijpend aanbod voor cliënt en maatschappij. De doelstelling is om gezinnen tijdelijke hulp te bieden opdat de opvoedingssituatie geoptimaliseerd wordt en het kind bij residentiële plaatsing zo snel mogelijk terug naar huis kan.

Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning

Kenmerkend voor de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning is dat hun aanbod varieert over ambulante, semi-residentiële of residentiële opvang. Dit is belangrijk in het kader van een continuüm aan hulpverlening, waardoor flexibel

Aanbod gevarieerde opvang door Centra

kan overgegaan worden naar meer of minder intensieve modules. Als nazorg na een residentiële opname, kan er bvb. verder gewerkt worden via het ambulante aanbod. Indien het ambulante moet geïntensifieerd worden, kan men overstappen naar het semi-residentiële aanbod. De Centra zijn een belangrijke buffer om de instroom naar de Bijzondere Jeugdbijstand te beperken. Omdat zij vooral werken met jonge kinderen, voorkomen ze een verdere ontwikkeling van antisociaal gedrag bij kinderen.

We stellen vast dat de bezettingscijfers van de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning regionaal sterk verschillen. We verwachten van Kind en Gezin in 2006 een voorstel waarmee de capaciteit beter benut kan worden en waarmee indien nodig de regionale spreiding van het aantal plaatsen bijgestuurd kan worden, in functie van de noden op het terrein. Om tegemoet te komen aan de huidige problemen van overbezetting, voorzien we een beperkte uitbreiding van de capaciteit.

Beperkte uitbreiding van de capaciteit van de Centra

Tegelijk stellen we vast dat momenteel in het aanbod van de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning veel kinderen worden opgenomen die volgens het cliëntprofiel veeleer aan de Bijzondere Jeugdbijstand toebehoren. In 2004 waren 9,4% van de opgenomen kinderen doorverwezen door het Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand. 10,65% werd doorverwezen door de jeugdrechtbank. Om de positionering en het hulpaanbod van de Centra opnieuw te herstellen zal het beleid investeren in residentiële capaciteit voor jonge kinderen (zie verder in 3.3.4) binnen de Bijzondere Jeugdzorg. Op die wijze ontstaat er binnen het hulpaanbod van de Centra capaciteit voor de oorspronkelijk beoogde doelgroep.

We willen de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning versterken door vernieuwende methodieken te integreren. Een voorbeeld hiervan is de vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding aan ouders met baby's. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat neonatale huisbezoeken niet alleen preventief kunnen werken voor kindermishandeling, maar ook voor antisociaal gedrag en crimineel gedrag van kinderen, en dat ze de gezondheid en ontwikkelingskansen bevorderen. Ook het werken met groepsoudertrainingen, het betrekken van jonge ouders in het leefgroepgebeuren met de nadruk op het samen doen, kunnen versterkt worden.

Integratie vernieuwende technieken

Tevens vragen we aan Kind en Gezin om de huidige lopende projecten te evalueren i.f.v. hun effectiviteit en efficiëntie. Kind en Gezin zal ook de kostenefficiëntie van deze nieuwe methodieken op punt stellen.

Het Centrum voor Kind- en Gezinsondersteuning blijft zijn aanbod inzetten binnen de netwerken crisishulpverlening.

Kostenraming:

Uitbreiding in functie van uitbreiding: 40 bijkomende plaatsen

Kostprijs CKG = € 25.730 per plaats × 40 = € 1.029.200

Uitbreiding in functie van vernieuwende methodieken: € 220 500

Totaal: € 1.249.700

Doelstelling 9:
We werken een actieplan intrafamiliaal geweld uit.

Geweld is een ernstig maatschappelijk probleem. Het hulpaanbod uit diverse sectoren levert een belangrijke bijdrage in het (helpen) omgaan met geweldsituaties. Met een actieplan intrafamiliaal geweld zullen we een slagvaardige en effectieve aanpak opzetten. De acties uit dit Globaal Plan worden hier zoveel als mogelijk ingeschoven. Dit betekent ondermeer dat ‘geweld’ (omgaan met, voorkomen van) een centraal aandachtspunt moet zijn binnen het hulpaanbod. We moeten oog hebben voor geweldsituaties op kinderen en jongeren, op partners en ouders en moeten de mogelijke gevolgen hiervan goed inschatten. Daarom benadrukken we het belang van een grondige screening van risicovolle situaties. Vroegtijdige detectie van probleemgedrag bij jonge kinderen of van onevenwichtig ouderlijk opvoeden en grondige opvolging en gerichte verwijzing kunnen het ontstaan van problematische opvoedingssituaties verhinderen. Pedagogische interventies moeten ouders, kinderen en jongeren sterken in het voorkomen van geweld.

Slagvaardige en effectieve aanpak

Grondige screening van risicovolle situaties

Binnen het actieplan zal onderzocht worden hoe de sociaal verpleegkundigen van Kind en Gezin op termijn een sterkere detecterende rol kunnen spelen. Tevens moet de positie van de Centra voor Integrale Gezinszorg geëvalueerd worden en moet hun rol in het landschap ten aanzien van intrafamiliaal geweld uitgewerkt worden. We verwachten van de Centra voor Integrale Gezinszorg dat ze samenwerken aan een eenduidig profiel van een Centrum voor Integrale Gezinszorg. Samen met de vertrouwenscentra kindermishandeling zal gewerkt worden aan detectie en gerichte begeleiding van geweldsituaties op kinderen. We vermelden hier eveneens de taak die vluchthuizen opnemen in deze toenemende problematiek van gezinsgeweld. Van elk van deze actoren verwachten we dat ze niet ‘categoriaal’ kijken naar geweldsituaties, maar oog hebben voor alle geweldvormen die in een gezin kunnen voorkomen.

Rol van Kind en Gezin

Rol van Centra voor Integrale Gezinszorg

▪ **Het crisisaanbod binnen de Bijzondere Jeugdzorg**

Doelstelling 10:

We versterken de crisishulpverlening. Deze crisishulp is kortdurend en biedt een heel gerichte interventie, binnen de netwerken crisishulp.

❖ **Uitbreiden van de crisiscapaciteit van de Onthaal, Observatie en OriëntatieCentra (OOOC) en invoegen in de netwerken crisishulpverlening**

Om de oriënterende capaciteit te verhogen en de onthaalfunctie (crisisopvang) te versterken, wordt de bestaande capaciteit in de OOOC's van 297 uitgebreid naar 357. Dat is een verhoging met 60 plaatsen. Een uitbreiding van deze capaciteit is voorwaardelijk gekoppeld aan de inzet ervan binnen de crisisopvang. Het effect van deze investering wordt nagegaan. Met de sector evalueren we de afstemming van het OOOC-aanbod op de rest van de hulpverlening. Als deze uitbreiding enkel leidt tot een verhoging van de vraag naar OOOC-plaatsen, kan deze verhoging in de toekomst geen argument voor uitbreiding zijn.

Uitbreiding van capaciteit OOOC

De capaciteit van de OOOC's wordt uitgebreid omwille van de volgende motieven:

Motieven van uitbreiding van capaciteit OOOC

- De verhoging van het oriënterende aanbod leidt toe naar de geschikte hulp;
- Observerende en oriënterende interventies leiden in belangrijke mate tot reïntegratie in het natuurlijke milieu;
- Het installeren van crisisopvang (onthaal), dat deel uitmaakt van het crisissnetwerk jeugdhulp, zorgt dat minderjarigen sneller en met een minder ingrijpend aanbod kunnen geholpen worden.

Kostenraming:

- *Huidige situatie: 297 plaatsen in 22 OOOC's*
- *Uitbreiding met 60 plaatsen*
- *Kost per cap. eenheid/jaar: € 66.000 × 60 = € 3.960.000*

❖ **Implementeren Crisishulp aan Huis en inzetten in crisissnetwerk**

Deze werkvorm richt zich op gezinnen die in een dusdanige crisissituatie verkeren dat een kind uit huis geplaatst dreigt te worden. Crisishulp aan Huis wil deze uithuisplaatsing voorkomen. Hiertoe wordt bij het gezin thuis, snel, kortdurend en intensief hulp geboden, waarbij zoveel mogelijk gezinsleden worden

Voorkomen van uithuisplaatsing

betrokken. Omdat de doelgroep scherp omschreven is in het programma, moet ze ook streng worden bewaakt. We maken met de doorverwijzers hierover duidelijke afspraken.

- Deze werkvorm kan snel hulp aanbieden: binnen 24 uur na aanmelding bezoekt een gezinsmedewerker het gezin.
- Tevens is de hulp kortdurend: normaliter niet langer dan 1 maand.
- De hulp is intensief: meerdere begeleidingscontacten per week in het gezin en gemiddeld 30 uur begeleiding in het hele traject.
- De hulp is nabij: de gezinsmedewerker gaat bij het gezin aan huis of werkt in de context van het gezin (buren, school, werk). Daarenboven kan het gezin 7 dagen op 7 en 24 uur op 24 telefonisch terecht bij iemand van de gezinsmedewerkers uit het team.

Crisishulp aan Huis: snel, kortdurend, intensief, nabij, permanentie

Uit (inter)nationaal onderzoek blijkt dat deze werkvorm een significant verschil maakt in de hulpverlening aan gezinnen in een crisissituatie. Vooraf de sociale isolatie, de relatie tussen ouders en kind, herstel van balans tussen draagkracht en draaglast voor de ouders,... worden verbeterd. Omwille van deze gunstige effecten, wordt deze werkvorm voortaan aangeboden over heel Vlaanderen. Dit aanbod zal zich ook inschrijven in de netwerken crisishulpverlening.

Organiseren over heel Vlaanderen

Het effect van deze investering wordt opgevolgd. Het programma zoals het nu is uitgewerkt zal geïmplementeerd worden. Hiertoe verlengen we het bestaande contract van programmaleiding nog met twee jaar. Met de initiatiefnemers maken we afspraken over een resultaatsverbintenis. Deze sluit aan bij de opvolging en evaluatie die nu al gekoppeld is aan het bestaande aanbod. Wanneer blijkt dat de implementatie onvoldoende effect heeft, zal samen met de initiatiefnemers gezocht worden naar bijsturing, indien nodig omvorming.

Nauwe opvolging van investering

Kostenraming:

- *We voorzien in Vlaanderen een uitbreiding met 5,5 diensten die elk jaarlijks 48 begeleidingen van gezinnen doen.*
 - *Kostprijs per dienst: € 255.000*
 - *Momenteel bestaan er al 3,5 diensten en met de VLA-middelen voorzien we in 2006 uitbreiding met één dienst.*
- Totale bijkomende implementatiekost (met gelijkgeschakeling diensten) bedraagt € 1.402.500*

▪ Het pleegzorgaanbod

Doelstelling 11:
We versterken en stimuleren de ontwikkeling van pleegzorg.

Pleegzorg is paraprofessionele zorg en levert een belangrijk ‘gemeenschapsgericht’ hulpverleningsaanbod. Het is een unieke combinatie: de vrijwillige inzet van vele pleegouders, het op proef gestelde ouderschap van de natuurlijke ouders en de professionaliteit van de pleegzorgbegeleider.

Pleegzorg situeert zich als hulpverleningsvorm op zowel het preventieve als op het curatieve traject. Deze hulpverleningsvorm moet zo georganiseerd worden dat op termijn een (tijdelijke) beperkte combinatie met andere complementaire werkvormen mogelijk is. Op deze manier kan voorkomen worden dat pleegplaatsingen vroegtijdig worden afgebroken en door andere, residentiële en duurdere hulpverlening wordt vervangen. Er zullen zo, rekening houdend met het subsidiariteitsbeginsel, duidelijke indicaties opgesteld moeten worden zodat transparant wordt welke pleegzorgvorm een cliënt nodig heeft.

Pleegzorg als complementair aanbod

In het recente rapport pleegzorg (september 2005) werden beleidsaanbevelingen voorgesteld en uitgewerkt die ook aansturen op het differentiëren van de bestaande werkvormen. Deze differentiatie moet een naadloze aansluiting van het preventieve aanbod op het veeleer curatieve hulpaanbod mogelijk maken. Via dit Globaal Plan breiden we de werking van de steungezinnen en de orthopedagogische pleegzorg uit.

❖ Steungezinnen

Uithuisplaatsing van kinderen en jongeren hetzij in een voorziening, hetzij in een (pleeg)gezin blijft een bijzonder ingrijpende maatregel voor gezinnen. Voor sommige gezinnen kan deze uithuisplaatsing voorkomen worden door tijdig preventief gerichte ondersteuning aan te bieden via steungezinnen. Steungezinnen bieden preventieve, laagdrempelige ondersteuning aan kansarme en sociaal geïsoleerde gezinnen of jongeren. De hulpverlening bestaat uit het realiseren en begeleiden van een steunrelatie tussen een steunvragend en een steunbiedend gezin. Het gaat om situaties waarbij gezinnen die in een problematische gezinsfase verkeren en waarbij de kentering naar een positieve evolutie binnen een redelijke termijn te verwachten is.

Voorkomen uithuisplaatsing

Preventieve, laagdrempelige ondersteuning

De ondersteuning en de begeleiding van kinderen en hun gezin is tijdelijk en wordt afgerond wanneer het gezin weer op eigen kracht verder kan. De ondersteuning kan geboden worden bij zowel de opvoeding en schoolse taken als bij sociale en veeleer praktisch zaken. Deze werkvorm sluit aan bij het community-based netwerkprincipe. Binnen pleegzorg wordt het steungezin op een formele wijze georganiseerd. Momenteel wordt deze werkvorm slechts op projectmatige basis gerealiseerd.

Kostenraming

- *Het bestaande project 'steungezinnen'-De Mutsaard blijft behouden*
- *Extra input van 5 bijkomende projecten, met 1 VTE die per jaar 20 gezinnen begeleidt*
- *Prijs 40.000euro/jaar \times 5 = € 200.000*

❖ **Privaat pleegzorgaanbod**

Op basis van de aanbevelingen in het rapport pleegzorg onderzoeken we welke maatregelen kunnen genomen worden om het kwaliteitsvol handelen te verhogen in het private aanbod. Tevens voorzien we een aangepast groeipad voor dit private pleegzorgaanbod.

❖ **Orthopedagogisch pleegzorgaanbod**

Orthopedagogische pleegzorg bevindt zich in het curatieve traject. Het aanbod richt zich naar die situaties waarbij een kind omwille van specifieke ernstige gedragsproblemen niet thuis kan blijven wonen, maar tijdelijk in een 'therapeutisch' pleeggezin wordt opgevangen. Zonder dit orthopedagogische pleegzorgaanbod zouden de minderjarigen aangewezen zijn op een langdurig residentieel verblijf. Het doel is om in samenwerking met de ouders, het kind of de jongere en de pleegouders te zoeken hoe binnen het pleegzorgtraject van twee tot drie jaar de ontwikkelingskansen van het kind of de jongere positief kunnen beïnvloed worden. Orthopedagogische pleegzorg versterkt de draagkracht van de pleegouders om de specifieke opvang die het pleegkind nodig heeft ook daadwerkelijke te kunnen aanbieden.

Therapeutisch pleeggezin

Versterking draagkracht van pleegouders

De kracht van de orthopedagogische pleegzorg is vooral het semi-professionele karakter: los van de intensieve wekelijkse begeleidingen, vormen de pleegouders teams, die door een teambegeleider maandelijks worden begeleid, zoals een opvoedersteam. Ook supervisie en vorming worden voorzien.

Momenteel bestaat deze werkvorm uitsluitend projectmatig binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. In het bestaande project "OPPZET" (Orthopedagogische PleegZorg en Training) in de provincie Limburg worden jaarlijks 18 minderja-

Project OPPZET

rigen opgevangen. Iedere begeleiding staat echter genoteerd als een begeleiding die (administratief) loopt bij één van de drie pleegzorgdiensten die partner zijn in het project. We versterken het bestaande aanbod en maken het beschikbaar in de overige 4 provincies zodat 100 minderjarigen in het orthopedagogische pleegzorgaanbod kunnen opgevangen worden.

De doelgroep van dit aanbod zijn geplaatste kinderen, kinderen met weinig of geen perspectief naar thuismilieu, kinderen met gedragsmoeilijkheden waardoor geen reguliere pleegzorg mogelijk is. Gezien de specificiteit van de doelgroep, wordt de instroom streng bewaakt. Met de doorverwijzers worden hierover afspraken gemaakt. Het resultaat van deze uitbreiding moet zijn dat meer kinderen met ernstige gedragsmoeilijkheden in de pleegzorg kunnen verblijven. Met de initiatiefnemers worden afspraken naar opvolging gemaakt. Deze opvolging moet inzicht geven in de effectieve mogelijkheden deze kinderen langer in de pleegzorg te houden. Wanneer zou blijken dat deze doelstelling onvoldoende gehaald wordt, zorgen we in overleg met de initiatiefnemers voor een bijsturing of ombouw van het aanbod.

Bewaken van de instroom

Kostenraming:

- *Uitbreiding naar 100 plaatsen in Vlaanderen komt neer op totale kost van € 647.566.*
- *Bijkomend 82 plaatsen: 9 VTE (2,5 coörd + 6,5 begl.) = € 385.000*
- *Werkingsmiddelen 20% van de loonkost = € 77.000*
- *Extra vergoeding voor pleegouders: $82 \times 365 \text{ dagen} \times € 6.20 \text{ euro} = € 185.566$*

Doelstelling 12:
We optimaliseren de organisatie van de pleegzorg.

Er wordt geëvalueerd hoe in een afgebakende regio kan gewerkt worden met een één-loketfunctie. De werkingsgebieden van de diensten worden hierop aangepast. Dit maakt een meer efficiënte en effectieve inzet van middelen mogelijk. Het pilootproject in Limburg levert hieromtrent ervaringsmateriaal aan.

Eén-loketfunctie

▪ **Uitbreiding en kwaliteitsverhoging van het hulpaanbod binnen de Bijzondere Jeugdzorg**

Uit de hoger genoemde cijfers blijkt een enorme kloof tussen de stijgende vraag en het aanbod. Niet alleen moeten kwalitatieve maatregelen de toekomstige ontwikkeling van de sector sturen, tevens moeten we zorgen voor 'naakte' uitbreiding van de reguliere capaciteit.

Kloof tussen vraag en aanbod is te groot

Doelstelling 13:

We zorgen voor een intensieve en allesomvattende begeleiding aan huis. Zo helpen we de ouders om met (meervoudige) problemen om te gaan. Via modulering zorgen we voor een verscheidenheid in het huidige aanbod van thuisbegeleiding.

Thuisbegeleidingsdiensten richten zich tot gezinnen in een problematische opvoedingssituatie. Kenmerkend voor die gezinnen is dat hun opvoedingsmogelijkheden belemmerd zijn door socio-economische, persoonlijke, relationele, sociale problemen of door een combinatie ervan. Niettegenstaande de problemen zich op verschillende manieren kunnen manifesteren, is de globale benadering door de thuisbegeleiding dezelfde: de problematische situatie wordt als een gezinsprobleem gezien en als dusdanig aangepakt.

Thuisproblemen als een gezinsprobleem aanpakken

Via modulering maken we de huidige diversiteit in thuisbegeleiding zichtbaarder. De diensten maken met de modulering duidelijk welk specifiek aanbod ze voor welke gezinnen en voor welke duur aanbieden. Langdurige begeleidingen worden onderscheiden van kortdurende. De differentiatie wil het accent ook leggen op de doorlooptijd. Thuisbegeleidingsdiensten moeten streven naar het gerichte interventies die focussen op duidelijke doelstellingen. Samen met de sector wordt overlegd hoeveel % van het aanbod thuisbegeleiding voor langdurige begeleidingen (bvb. meer dan 18 maanden) gereserveerd wordt. Met ondersteunend effectonderzoek kan de sector zijn modulair aanbod gericht verder ontwikkelen.

Indelen in modules van begeleiding aan huis

Een specifiek aandachtspunt voor bovenvermelde differentiatie is dat we specifieke modules willen richten op gezinnen die in armoede leven.

Doelstelling 14:

We overleggen met onderwijsactoren om de problemen op het kruispunt van de onderwijs- en welzijnssector aan te pakken.

Op het kruispunt tussen onderwijs en welzijn bevinden zich diverse problemen die vragen om een geschikt ondersteunings-of hulpaanbod. Problemen als spij-

belen, ernstige gedragsproblemen op school, lagere deelname van kleuters aan het onderwijs, ... vragen om een gezamenlijke aanpak van actoren uit de onderwijs- en welzijnssector. In gezamenlijk overleg zullen de betrokken ministers hier initiatieven ontwikkelen.

De inzet van gecombineerde middelen verhoogt immers de impact op de voorkomende problematiek.

Het merendeel van het hulpaanbod binnen de bijzondere jeugdzorg (bvb. thuisbegeleiding, dagcentrum, begeleid zelfstandig wonen, residentiële opvang,...) werkt heel gericht aan schoolgerelateerde problemen. Het eerder geformuleerde werkingsprincipe van contextueel en multimodaal werken onderschrijft een dergelijke werking immers ook volledig.

Verder zullen in gezamenlijk overleg tussen de bevoegde ministers, op basis van de bestaande evaluatie, de projecten time-out bijgestuurd worden. Tevens zal onderzocht worden hoe deze projecten verder gecontinueerd kunnen worden. Het doel is te komen tot een effectieve en efficiënte aanpak van ernstig probleemgedrag dat binnen de schoolcontext niet direct begeleidbaar is en er voor te zorgen dat de leerling toch zijn schoolcarrière kan volmaken in de desbetreffende school.

In het preventieve voortraject zal in gezamenlijk overleg tussen de bevoegde ministers verder nagegaan worden welke ondersteuning aangewezen is bij het verhogen van de deelname van kleuters aan het onderwijs.

pro memorie: huidige inzet vanuit welzijn ikv time-outprojecten: 250.000 euro

Doelstelling 15:

We onderzoeken hoe we jongeren met een druggerelateerde problematiek die binnen de Bijzondere Jeugdzorg vertoeven naar een gepast hulpaanbod kunnen toeleiden.

Binnen de Bijzondere Jeugdzorg bevinden zich heel wat jongeren die kampen met een druggerelateerde problematiek, in het bijzonder binnen de gemeenschapsinstellingen. Deze doelgroep dient naar een geschikt hulpaanbod toegeleid te worden.

We zijn van oordeel dat het aanbieden van specifieke drughulpverleningsprogramma's een belangrijke opdracht blijft van de federale overheid. In het overleg aangaande de hervorming van het jeugdrecht werd dit standpunt aangaande het realiseren van een hulpaanbod ten aanzien van alcohol- en drugsverslaving meermaals ingebracht. Naar de toekomst toe blijven we dit standpunt ook verdedigen.

Het is belangrijk dat programma's binnen de Bijzondere Jeugdzorg zich niet uitsluitend richten op de verslavingsproblematiek, maar terdege rekening houden met de achterliggende problematische opvoedingssituatie. Er wordt nagegaan welk aanbod momenteel beschikbaar is en hoe dit aanbod meer tegemoet kan komen aan de bestaande noden van de doelgroep binnen de Bijzondere Jeugdzorg. In 2006 zal in nauw overleg met potentiële hulpaanbieders gezocht worden naar een geschikt programma.

In de RIZIV begroting 2006 werd een bedrag ingeschreven voor minderjarigen met verslavingsproblemen. Er zal overlegd worden hoe deze financiële middelen spoedig kunnen vrijgemaakt worden om hiaten in het hulpaanbod ten aanzien van de opvang van minderjarigen te ondervangen. Zo zouden deze middelen onder meer ingezet kunnen worden om een geschikt hulpaanbod te realiseren zodat jongeren met druggerelateerde problematiek sneller uit de (gemeenschaps-)voorzieningen kunnen doorstromen naar aangepaste hulp.

Doelstelling 16:

We zorgen voor een uitbreiding van het private aanbod.

De huidige kloof tussen vraag en aanbod is té groot. Om deze kloof te dichten investeren we in het reguliere aanbod. De voorwaarden voor deze uitbreiding worden uiteraard gekoppeld aan de werkprincipes zoals die beschreven werden bij de strategische beleidskeuze (zie 3.1).

Hulpverleners zetten de uitbreiding van het aanbod om in effectieve hulpverlening. Dat is mede de verantwoordelijkheid van de voorzieningen. We moeten doelstellingen formuleren over het deel van de arbeidstijd dat hulpverleners besteden aan rechtstreeks cliëntencontact. Dat cliëntencontact is immers hun hoofdtaak. Minimaal moet 60% van deze arbeidstijd effectief gaan naar cliëntcontacten.

Clíentgerichte tijdsinvestering

De bijkomende capaciteit wordt verdeeld op basis van een geactualiseerde programmatie. Deze programmatie houdt voor elke werkvorm rekening met het meest adequate werkingsgebied en wordt maximaal afgestemd op het zorgregio-decreet en de evoluties in de integrale jeugdhulp.

Actualisatie van de programmatie

❖ Residentieel aanbod van categorie 1 en 1bis

Deze uitbreiding is voornamelijk gericht naar jongeren in een problematische opvoedingssituatie. Al bij de maatregelen in het preventieve voorveld vermelden we de beperkte uitbreiding van het aanbod van de Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning. Het is het opzet dat de Centra zich in hoofdzaak gaan richten op de oorspronkelijke beoogde doelgroep. Qua positionering bevestigen we hiermee dat de doelgroep van de Centra hoofdzakelijk gezinnen met opvoedingslast zijn. De residentiële opvang binnen de Centra biedt een perspectief op een snelle terugkeer naar huis van het kind. Kinderen in een problematische opvoedingssituatie, waarvoor het perspectief op een snelle terugkeer onvoldoende aanwezig is, moeten terechtkunnen in het residentiële aanbod van de Bijzondere Jeugdzorg. Uiteraard blijft er een schemerzone bestaan in de afbakening van de opnamedoelgroep. Deze schemerzone zal voorwerp van afspraken en afstemming vormen.

Oriëntatie van aanbod van Centra voor Kind- en Gezinsondersteuning op de eigen doelgroep

Dit betekent dat er binnen de Bijzondere Jeugdbijstand een bijkomende residentiële capaciteit moet voorbehouden worden voor kinderen die jonger zijn dan 12 jaar. Binnen de Bijzondere Jeugdzorg is ongeveer 50% van de totale populatie kinderen jonger dan twaalf jaar. Omdat de investeringen in de sector zich de laatste jaren vooral richtten naar het hulpaanbod van moeilijk te begeleiden adolescenten en herstelgerichte afhandeling van delinquentie, dient bij deze uitbreiding 50% voorbehouden te worden voor kinderen jonger dan 12 jaar.

Uitbreiding capaciteit voor kinderen jonger dan 12 jaar

De verdere evolutie van de capaciteit wordt verbonden aan de kennis over bereikte resultaten. Het is essentieel de instroom in de diverse residentiële modules duidelijk te omschrijven. De moduleringsoefening moet bijdragen tot het vooropstellen van de beoogde resultaten. Het lopende onderzoek naar de 1bis-werking zal hierbij inspirerend zijn. Ook hier moet de opvolging aanleiding geven tot bijsturing of ombouw van het aanbod. Ook wat betreft het optimaliseren van de doorlooptijd verwachten we voorstellen vanuit de sector.

Bewaken van de instroom

Kostenraming:

- *Bijkomende plaatsen: 150 (verdeeld over categorie 1 en 1bis)*
- *Berekening van gemiddelde kostprijs per jaar/cap. eenheid: € 45.000*
- *Totaal: 45.000 × 150 = € 6.750.000*

❖ Het ambulante en semi-ambulante aanbod

De capaciteit van de thuisbegeleidingsdiensten, diensten begeleid zelfstandig wonen en dagcentra wordt verhoogd met 100 extra plaatsen. Deze ambulante en semi-ambulante hulp zorgt ervoor dat plaatsingen vermeden worden. Tevens zal een verhoging van de capaciteit de uitstroom uit het residentiële aanbod versnellen, aangezien momenteel minderjarigen soms langer in een voorziening verblijven omdat de mogelijkheden van uitstroom naar (semi-) ambulante werkvormen niet beschikbaar is.

*Voorkomen van
uithuisplaatsing*

*Verhogen van door-
stroming*

Net zoals al gesteld voor de thuisbegeleidingsdiensten, verwachten we vanuit de dagcentra en de diensten begeleid zelfstandig wonen, voorstellen van te behalen resultaten, acties die de effecten meten en doorlooptijden verbeteren. Heldere afspraken hierover zullen leiden tot opvolging in functie van (bij-)sturing.

Kostenraming:

- 100 bijkomende plaatsen
- gemiddelde kostprijs per jaar/ cap. eenheid: € 20.000 x 100 = € 2.000.000

In 2006 wordt via het VIA budget een uitbreiding met 100 plaatsen thuisbegeleiding voorzien.

❖ Niet-begeleide Buitenlandse Minderjarigen

Er moet bijkomende residentiële en ambulante capaciteit gecreëerd worden, specifiek voor de doelgroep van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen (NBBM). De huidige opvang en begeleiding binnen de Bijzondere Jeugdzorg is niet toereikend voor deze nieuwe en sterk groeiende doelgroep. Ondermeer het werken met professionele voogden zorgt voor een verhoogde druk op de capaciteit van de Bijzondere Jeugdzorg.

*Bijkomende resi-
dentiële en ambu-
lante capaciteit*

We voorzien een beperkte uitbreiding van het categoriaal aanbod. Dit aanbod moet uitdrukkelijk gereserveerd worden voor die NBBM die geconfronteerd worden met een ernstige opvoedingsproblematiek. Samen met de pleegzorg onderzoeken we hoe hun aanbod zo maximaal mogelijk kan worden opgesteld voor deze doelgroep.

*Beperkte uitbrei-
ding categoriaal
aanbod*

We onderzoeken samen met de partners van het terrein, op welke manier de rest van deze jongeren kan worden opgevangen. Rekening houdend met het specifieke profiel van deze jongeren, kiezen we hierbij voor categoriale op-

*Bevoegdheids- en
verantwoordelijk-
heidsprotocol*

vangmogelijkheden. Momenteel vindt er met de federale overheid overleg plaats hoe deze opvang en begeleiding geformaliseerd kan worden in een bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsprotocol tussen de federale overheid en de gemeenschappen. Hierbij ligt niet alleen de inhoud van de opvang ter bespreking voor, maar ook het doorlooptraject van het hulpaanbod. Het uittekenen van de toekomstige eerste opvang en van de gedifferentieerde vervolgttrajecten dient in een samenwerkingsverband tussen de federale overheid en de gemeenschappen gerealiseerd te worden.

Het werkveld zal op zeer korte termijn via een dienstnota geïnformeerd worden welk categoriaal aanbod voortaan in aanmerking komt voor de opvang en begeleiding van deze specifieke doelgroep.

In 2006 worden via het VIA-budget 16 plaatsen ambulante hulp via begeleid zelfstandig wonen én 5 plaatsen residentiële hulp voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen gerealiseerd.

Om tegemoet te komen aan de grootste noden, breiden we het categoriale aanbod uit:

Geraamde kostprijs:

25 residentiële plaatsen categorie 1 \times € 45.000 = € 1.125.000

25 ambulante plaatsen begeleid zelfstandig wonen \times € 16.250 = € 406.250

Totaal: € 1.531.250 (Dit bedrag zal opgevraagd worden bij BC2006)

Doelstelling 17:

We werken het historisch gegroeide tekort in de werkingsmiddelen van de voorzieningen verder weg, zodat de werkingskosten de reële onkosten dekken.

Een kwaliteitsvol aanbod binnen de Bijzondere Jeugdbijstand kan enkel worden gerealiseerd als aan de voorzieningen voldoende middelen ter beschikking gesteld worden.

Ondanks de verhoging van de subsidies voor werking en infrastructuur met twee miljoen euro in 2004, blijven de erkende voorzieningen met een structureel tekort kampen. Uit een analyse van de boekhoudingen van 2004 door de administratie blijkt dat het tekort groot is. Een wetenschappelijk onderbouwde interpretatie van de financiële toestand van de voorzieningen is echter pas mogelijk wanneer de gegevens op uniforme wijze verzameld en geobjectiveerd

Uniforme verzameling en objectivering van financiële gegevens

worden. Een werkgroep, bestaande uit afgevaardigden van de sector en de administratie, bereidt hiervoor momenteel een model voor dat in de loop van 2006 zal ingevoerd worden. De eerste cijferoutput met dit model wordt in de loop van 2007 verwacht. Een volledig jaarresultaat zal pas tegen 2008 beschikbaar zijn. Deze gegevens zullen gebruikt worden bij het bepalen van het toekomstig beleid inzake subsidiëring van de private voorzieningen.

Kostenraming:

Om ten gronde een uitspraak te kunnen doen over de werkingskosten van de voorzieningen zal het resultaat van het lopende onderzoek naar de werkingskosten afgewacht worden. Om tegemoet te komen aan de huidige noden voorzien we een verhoging van de werkingsmiddelen met 2 miljoen euro.

Doelstelling 18:

We passen de VIPA-procedure aan rekening houdend met de sectorale specificiteit van de Bijzondere Jeugdbijstand; mits aanpassing kan de noodzakelijke (residentiële) uitbreiding van de capaciteit ook effectief gerealiseerd worden.

Bij het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden aangelegenheden (VIPA) worden er jaarlijks middelen ter beschikking gesteld voor infrastructuurwerken van voorzieningen van de Bijzondere Jeugdbijstand. Deze kredieten worden pas vrijgemaakt nadat een zware en lange procedure wordt doorlopen. Bovendien bevat deze procedure elementen die het voor initiatiefnemers uit de sector van de Bijzondere Jeugdbijstand bemoeilijken om een dossier op te stellen. Het opstellen van het dossier en het doorlopen van de procedure neemt veel kostbare tijd in beslag. Deze procedure dient op korte termijn aangepast te worden.

◆ **Beleidskeuze 4: kiezen voor de uitbouw van gepaste opvang en begeleiding van minderjarigen die delicten plegen, rekening houdend met de hervorming van het jeugdrecht**

We integreren de aanpak van jeugddelinquentie in een globale visie op jeugdzorg. Alle betrokkenen in de jeugdhulpverlening laten duidelijk verstaan dat het niet enkel gaat over jongeren die een misdrijf plegen maar dat het vooral jongeren zijn die opgroeien in een problematische opvoedingssituatie. Wanneer jongeren enkel delicten plegen, moet een interventie gericht op sanctie, herstel en constructieve afhandeling mogelijk zijn.

Aanpak van jeugddelinquentie

Het is de bevoegdheid van de Gemeenschappen om de opvang en begeleiding te organiseren van minderjarigen die delicten pleegden en een maatregel opgelegd kregen van de jeugdrechtbank. Eerder werd er op gewezen dat de Gemeenschappen in de uitbouw van hun hulpaanbod in een afhankelijke positie zitten ten aanzien van het verwijzingsbeleid van de jeugdmagistraten. Bij het uittekenen van een Vlaamse beleidslijn moet dus degelijk rekening gehouden worden met de geplande hervorming van de jeugdbeschermingwet. Het wetgevendende werk is al ver gevorderd, maar het blijft momenteel zeer moeilijk om correct in te schatten hoe het uitgebreide maatregelenpakket gebruikt wordt en wat de impact is van het verwijzingsgedrag op het hulpaanbod.

Opvang en begeleiding van minderjarigen die delicten plegen

In Vlaanderen is het volgende hulpaanbod voorhanden voor delictplegende jongeren, die eveneens met een ernstige problematische opvoedingssituatie geconfronteerd zijn:

Bestaande hulpaanbod voor delictplegende jongeren

- de voorzieningen categorie 1bis
- de gemeenschapsinstellingen
- de diensten herstelgerichte constructieve afhandeling
- de projecten Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleidingen (GKRB)
- de gestructureerde intensieve trajectbegeleiding
- de Onthemingsprojecten.

De voorzieningen categorie 1Bis en de GKRB-projecten worden momenteel onderzocht op effectiviteit en efficiëntie. Een grondige evaluatie van de onthemingsprojecten is gepland.

De geraamde kostprijs van een plaats in een gemeenschapsinstelling is 99.000 euro per jaar. Daarmee bieden we een gesloten hulpaanbod op de uitgebouwde

Kostprijs van een plaats in een gemeenschapsinstelling

campussen waarbij ook alle noodzakelijke voorzieningen (sport, school, catering,...) dienen te worden georganiseerd.

Net zoals ten aanzien van het overige hulpaanbod van de Bijzondere jeugdzorg heeft de overheid tot nog toe geen effectiviteits- en efficiëntieonderzoek uitgevoerd over deze gemeenschapsinstellingen en het hulpaanbod dat ze realiseren. Ook een vergelijking van effectiviteit met het andere hulpaanbod voor de beoogde doelgroep is nog niet gebeurd. Wetenschappelijk onderzoek moet het hulpaanbod in de gemeenschapsinstellingen kwalitatief versterken. Kennis over effect en effectiviteit is noodzakelijk vooraleer verder te investeren in de uitbreiding van dit aanbod.

Effectiviteits- en efficiëntieonderzoek van hulpaanbod van gemeenschapsinstellingen

Geraamde kost:

Uitbesteding onderzoeksproject aan universitaire onderzoeksgroep: € 75.000, eenmalig onderzoeksproject van 12 maanden.

We kiezen voor een verscheiden aanbod voor deze doelgroep. Hierbij versterken we de samenwerking met onze private partners. Ook investeren we in een vernieuwende methodiek. Rekening houdende met het vooropgezette onderzoek, investeren we in een beperkte uitbreiding van de capaciteit van de gemeenschapsinstellingen. Tegelijk zetten we een project rond inhoudelijke versterking op.

Keuze voor een verscheiden aanbod

In de regeringsbeslissing van 18 maart 2005 (VR/2005/18.03/DOC.0134TER en VR/2005/25.03/DOC.0134QUATER) werd onder meer het overleg met het stadsbestuur van Antwerpen aangekondigd over de toekomstige locatie van een gemeenschapsinstelling in de Antwerpse regio. De voorgestelde vernieuwing en differentiatie van het aanbod naar deze MOF-jongeren zal prioritair in Antwerpen gerealiseerd worden. Op dit moment lopen al gesprekken over samenwerkingsafspraken rond één van de proeftuinen.

Doelstelling 19:

We implementeren het herstelgericht – constructief afhandelen in Vlaanderen.

In Vlaanderen bouwen we sinds 2000 een praktijk van herstelgerichte constructieve afhandeling uit. Deze Vlaamse bemiddelingsdiensten hebben zich bekwaamd in een bepaalde werkmethode, zoals bijvoorbeeld het herstelgericht groepsoverleg (Hergo). We willen deze praktijkontwikkeling in heel Vlaanderen toepassen.

Vanuit de praktijk stelt men dat de reactie op delictpleging in vele gevallen (in casu de zogenaamde ‘first offenders’) kan beperkt blijven tot het aanbieden van een enkelvoudig traject van herstelgericht en constructief afhandelen. Uiteraard moeten we soms rekening houden met een achterliggende problematische opvoedingssituatie. Een enkelvoudig traject richt zich dan exclusief op het gepleegde feit en gaat hiermee met de dader (en het slachtoffer) aan de slag.

‘First offenders’

Om tegemoet te kunnen komen aan de toenemende vraag naar deze vorm van alternatieve afhandeling, zullen we de herstelbemiddeling en het herstelgerichte groepsoverleg versterken. Herstelbemiddeling is immers ook opgenomen in het wetsontwerp over de hervorming van het jeugdrecht. Deze hervorming zal alvast de vraag doen toenemen, omdat het parket herstelbemiddeling verplicht aan de cliënt moet aanbieden.

Wetsontwerp over de hervorming van het jeugdrecht

We moeten het volgende onderscheid maken in de inzet van personeel in de diensten herstelgerichte en constructieve afhandeling van delicten.

❖ *Herstelbemiddeling*

- Een gemiddeld bemiddelingsproces vereist steeds de inzage in het dossier en een eerste contact met de betrokkenen.
- Dan volgt de eigenlijke bemiddeling, wanneer slachtoffer en dader akkoord gingen. De tijdsinvestering verschilt uiteraard ontzettend naargelang het aantal betrokken partijen. Uit de cijfers van 2004 blijkt dat minder dan de helft (47%) van de bemiddelingsdossiers één dader en één slachtoffer bedraagt.
- Ten slotte volgt in een derde fase de uitvoering van de afgesloten overeenkomst.

Faseverloop herstelbemiddeling

De duur van een bemiddelingsproces is afhankelijk van de doorlooptijd van alle drie fasen, maar bedraagt gemiddeld ongeveer 130 dagen.

Een prognose van het aantal daders bedraagt ongeveer 4.200; dit is een extrapolatie van de gegevens van het gerechtelijk arrondissement Brugge, waar alle delicten die aan de voorwaarden voldoen voor bemiddeling worden doorgestuurd. Uit de praktijkregistratie (in 2002) blijkt dat circa. 2/3 van de daders die een aanbod tot bemiddeling krijgen, ook effectief het proces doorloopt. Dit betekent dat $(4.200 * 2/3)$ voor ongeveer 2.800 daders een bemiddelingsproces wordt opgestart.

Prognose aantal daders

Uitgangspunt is dat 1 bemiddelaar op jaarbasis 40 dossiers (= daders) kan afwerken, waarbij gemiddeld zo'n herstelbemiddeling 7 contacten vergt. Vergelijkend met de caseload voor bemiddeling voor meerderjarigen, kan aldus een caseload van 40 worden voorgesteld. $2.800 / 40 = 70$ VTE voor herstelbemiddeling in Vlaanderen.

Prognose caseload herstelbemiddeling

❖ *Herstelgericht groepsoverleg (Hergo)*

Hergo is ook een herstelgerichte methodiek in de aanpak van delinquentie. Het beoogt het herstel van elke vorm van schade die het slachtoffer geleden heeft en het herstel van het normoverschrijdend gedrag dat de minderjarige ten aanzien van de maatschappij pleegde. Deze methodiek is afkomstig uit de zogenaamde Family Group Conferences van Nieuw Zeeland. In tegenstelling tot de herstelbemiddeling situeert Hergo zich exclusief op het rechtbankniveau. De jeugdrechter neemt deze beslissing bij beschikking.

Jeugdrechtbank

Op een Hergo-overleg zijn naast de dader en het slachtoffer met zijn achterban ook de Hergobegeleider, de advocaat van de jongere, een politiebeambte en eventuele sociale werkers aanwezig. Het Hergo-overleg nodigt alle deelnemers uit om een open dialoog aan te gaan over het probleemgedrag van de jongeren. Het doel van Hergo is dat de jongere zelf op verschillende vlakken zijn verantwoordelijkheid opneemt in het herstel naar slachtoffer, de maatschappij, zijn ouders, enz.

Hergo-overleg

Door de intense betrokkenheid van de deelnemers is een Hergo-overleg een ingrijpende gebeurtenis voor de minderjarige en de achterban. De jongere staat centraal in het overleg en dit leidt in vele gevallen tot schaamte, schuldgevoelens en inzicht bij de jongere in kwestie. De toename van deze praktijk vraagt om een uitbreiding van de moderatoren in Vlaanderen.

Jongere staat centraal in overleg

❖ *Gemeenschapsdiensten*

Bij een gemeenschapsdienst verricht de jongere een aantal uren onbetaalde arbeid in een non-profitinstelling als reactie op het delict. Momenteel begeleiden negen diensten, gefinancierd door de Vlaamse overheid, de gemeenschapsdienst.

Onbetaalde arbeid in een gemeenschapsinstelling

In 2002 werden in Vlaanderen ca. 1.000 gemeenschapsdiensten georganiseerd. De impact van de hervorming van de wet op de jeugdbescherming is moeilijk in cijfers om te zetten, maar zal vermoedelijk beperkt zijn. Om een uitvoering van een gemeenschapsdienst op een kwaliteitsvolle manier te begeleiden, zijn er gemiddeld 7 contacten (voorbereidend, tijdens de uitvoering en afrondend)

Prognose begeleiders van gemeenschapsdiensten

nodig. Een VTE (voltijds equivalent) 40 daders per jaar begeleiden (280 contacten op jaarbasis). $1.000/40 = 25$ VTE begeleiders van gemeenschapsdiensten.

❖ *Leerprojecten*

Bij een leerproject gaat het doorgaans om een gestructureerd leerprogramma waarbij het delict of de persoonlijkheid van de jongere en zijn/haar vaardigheidstekorten als aanknopingspunt wordt genomen. Elf diensten, gefinancierd door de Vlaamse overheid, begeleiden leerprojecten. De experimentele praktijk in Vlaanderen is heel divers en moeilijk vergelijkbaar. Er wordt geraamd dat 21 VTE het aanbod leerprojecten in Vlaanderen, inclusief een aanbod voor minderjarige daders van seksueel overschrijdend gedrag (cf. Exit-project) gestalte kunnen geven.

Gestructureerd leerprogramma

Ook ten aanzien van deze werkvormen van alternatieve afhandeling zal moeten nagegaan worden in welke mate ze effectief zijn en of bijsturing wenselijk is.

Kostenraming:

Momenteel investeert Vlaanderen al € 2.105.500 aan experimentele HCA-projecten. Een berekening naar aanleiding van het overleg rond de hervorming van het jeugdrecht voor een volledige implementatie in Vlaanderen levert een totale kostenplaat op van € 6.812.497.

In het overleg met de minister van justitie werd steeds meegedeeld dat de federale overheid zal meefinancieren. Deze financieringskost bedraagt € 2.706.997. Vlaanderen wil zelf de huidige praktijk van HCA versterken door een investering van € 2.000.000

Doelstelling 20:

We verhogen de capaciteit GKR-projecten en realiseren zo een snellere uitstroom van de jongeren uit de gemeenschapsinstellingen.

De gemeenschapsinstellingen beschikken over een totale capaciteit van 222 plaatsen. Zoals al meegedeeld in de probleemanalyse, blijkt uit de registratiecijfers dat een hoog aantal jongeren geweigerd moeten worden wegens plaatsgebrek. De plaatsen worden op vraag van de jeugdrechters gebruikt. Deze toestroom zet druk op de nood aan een vlotte uitstroom naar gepaste vervolghulp.

Plaatsgebrek

De gemeenschapsinstellingen zijn qua opnameduur gebonden aan de (maximale) termijn die een jeugdrechter kan opleggen en eventueel kan verlengen. Dat betekent dat jongeren pas na 3 maanden voor de jeugdrechter verschijnen om een eventuele aanpassing van de maatregel te verkrijgen. Tijdens het verblijf

Opnameduur en doorlooptijd

van de jongeren voert de jeugdrechter een onderzoek uit naar de feiten om op basis daarvan een uitspraak ten gronde te kunnen doen. Jeugdrechters verlenen hun maatregel dikwijls omdat er geen alternatieve hulp aanwezig is. Het gebrek aan zogenaamde vervolghulp verlengt soms onnodig de doorlooptijd van de jongere in de instelling.

Om de uitstroom uit de gemeenschapsinstelling te bevorderen kiezen we voor een uitbreiding van de bestaande Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleidingen (GKRB). Deze individuele trajectbegeleidingen zijn gericht op jongeren na opname in een gemeenschapsinstelling.

Individuele trajectbegeleidingen

GKRB biedt een begeleiding aan die intensief, anders, creatief en het best geschikt is. Deze werkvorm werkt aan het herstellen van de verbinding tussen de jongere en de leefomgeving. De jongere wordt in al zijn dimensies aangesproken om het leven weer in handen te nemen en opnieuw tot reïntegratie te komen. De doelgroep betreft dus jongeren tussen 12 en 17 jaar die zich in een uitzichtloze situatie bevinden; jongeren voor wie het huidige hulpaanbod geen afdoend antwoord meer biedt en die na een verblijf in tal van voorzieningen geplaatst zijn in een gemeenschapsinstelling.

Doelgroep GKRB

Deze projecten zorgen voor het versneld vrijkomen van beschikbare plaatsen in het gesloten en open aanbod van de gemeenschapsinstelling. Hierbij wordt tevens nagegaan hoe deze GKRB-projecten mits een betere regionale spreiding en een betere verdeling over jongens/meisjes meer tegemoet kunnen komen aan de noden van de gemeenschapsinstellingen.

Positief effect op doorstroming

De GKRB-projecten zijn in volle verscheidenheid kunnen groeien. In het kader van het protocolleren (uitwerken van een vaste werkprocedure) van de CANO-methodiek, verwachten we dat de aanbieders samen tot een meer eenduidige aflijning van het de GKRB komen. Qua opvolging wachten we het lopende onderzoek af. Dit zal informatie over de nodige verdere (bij-)sturing opleveren. Rekening houdende met dit lopende onderzoek, kiezen we voor een beperkte uitbreiding.

Meer eenduidige aflijning van GKRB

Kostenraming:

Aantal jongeren: 10 met totale kostprijs € 220.000

Duurtijd: 6 maanden

Doelstelling 21:
We zetten proefprojecten Youth At Risk (YAR) op in Vlaanderen

We wensen in Vlaanderen vernieuwing te lanceren in de aanpak van de doelgroep van de meest kwetsbare jongeren, waaronder de veelplegers die verblijven in bijzonder onstabiele leefsituaties. Youth at Risk is een vastomlijnd ambulantly programma dat na onderzoek al zijn effectiviteit bewees.

Vastomlijnd ambulantly programma

YAR werkt met jongeren van 15 tot minstens 20 jaar die op meerdere terreinen van hun leven (school, vrije tijd, gezin) mislopen en herhaaldelijk in contact kwamen met de politie. Het betreft een ambulantly traject met een looptijd van 9 maanden, inclusief één residentiële week. 4 groepen werken eraan mee: jongeren, trainers, ouders en vrijwilligers (als vertegenwoordigers van de samenleving).

Doelgroep

9 maanden looptijd

YAR is een zeer gestructureerd programma, opgebouwd rond vier uitgangspunten, die met name tijdens de residentiële week, ‘ingehamerd’ worden: zelfverantwoordelijkheid, competenties, zelfexpressie en omgaan met eigen omgeving.

4 uitgangspunten

De vrijwilligers zijn een belangrijke succesfactor. Ze zijn broodnodig om het project betaalbaar te houden en het administratief, logistiek, organisatorisch te ondersteunen, maar ook effectief de maandenlange nazorg voor hun rekening te nemen. Deze vrijwilligers worden op hun beurt ondersteund door de YAR-trainers.

Belang van vrijwilligers

Voorlopige follow-up stelt dat slechts 20% vroegtijdig afhaakt; de overige jongeren nemen hun leven opnieuw in handen. Het aantal jongeren dat in aanraking komt het gerecht daalt.

Positieve resultaten

Momenteel wordt de kostprijs voor dit programma in Nederland geraamd op € 10.000 per jongere. Bij de opstart is internationale ondersteuning, supervisie en protocollering voorzien. De eerste ‘YAR-groepen’ zullen omwille van deze internationale ondersteuning voor korte tijd duurder zijn omwille van trainers en protocol. Op middellange termijn zal het Vlaamse YAR-programma dus goedkoper worden vermits de kost van de ‘buitenlandse trainers’ dan wegvalt.

Kost van het YAR-programma

We installeren 1 YAR-groep van 25 jongeren. De duurtijd van één groep bedraagt maximaal 1 jaar. We maken strenge instroomcriteria op en overleggen hierover met de doorverwijzers. We evalueren grondig op mogelijke transfer en ruimere inzet.

Geraamde kostprijs:

€ 10.000 per jongere, inclusief drie weekends (voor én ouders, én vrijwilligers, én jongeren), 8 dagen residentieel verblijf (vrijwilligers, trainers, professionals en 25-30 jongeren, inclusief security), werkingskosten, administratie en coördinatie.

Het YAR-programma aanbieden betekent dan een kostprijs van $25 \times € 10.000 = € 250.000$.

Doelstelling 22:

We zetten het proefproject 'proeftuinmodel' op in het private aanbod, voor een gepaste begeleiding en behandeling van delictplegers.

In tegenstelling tot de ons omringende landen, gebeurt in Vlaanderen de gesloten opvang binnen gemeenschapsinstellingen. Het creëren van de proeftuin bij private hulpaanbieders moet de opvang van delictplegers mee op andere sporen zetten.

Deze proeftuin wil binnen het private aanbod een effectief hulpverleningsprogramma ontwikkelen in de aanpak van delictplegers (geen veelplegers). Dit programma heeft als doel de jongeren zo maximaal mogelijk te reintegreren in de maatschappij. Het hulpverleningstraject start met een gestructureerde residentiële fase, die systematisch overgaat naar semi-residentieel en ambulante werken. Hierbij wordt gezocht naar samenwerking met lokale actoren uit het domein van onderwijs, vrije tijd en werk. De doelgroep wordt eenduidig omschreven in functie van het optimaliseren van de instroom en deze toeleiding dient nauwgezet bewaakt te worden.

Hulpverleningsprogramma binnen het private aanbod

Het programma moet beantwoorden aan de vooropgestelde werkprincipes en moet een krachtige behandelingsfunctie ontwikkelen. Aan deze proeftuin zal uiteraard ook een follow-up onderzoek naar effectiviteit gekoppeld worden. We willen 2 proeftuinmodellen opzetten, waaronder één voor jongens en één voor meisjes.

Kostenraming: Duurtijd: 6 maanden

2 x € 1.000.000, waarvan € 900 000 bestaand budget

2 x 40 plaatsen

Doelstelling 23:
**We werken in de gemeenschapsinstelling met een unit
'doorgedreven behandelingsprogramma'.**

De gemeenschapsinstellingen hebben een bijzondere positie als enig 'openbaar' hulpaanbod. Zij hebben een opnameplicht en worden door de jeugdrechters gebruikt vanuit de opvatting van het 'sharp-short-shock-effect'. De gemeenschapsinstellingen hanteren momenteel geen gedifferentieerd pedagogisch behandelingsprogramma voor doelgroepen.

'Sharp-short-shock-effect'

Het hulpaanbod koppelt modules aan elkaar tot clusters. In de vijf leegroepen (verblijf – onthaal – diagnose – begeleiding – individueel traject) worden de modules toegepast.

Clusters

Rekening houdende met de heterogene doelgroep willen we het aanbod binnen de gemeenschapsinstellingen verscheidener maken. Tegelijk starten we gesprekken met doorverwijzende instanties én met de gemeenschapsinstellingen zelf om de doorlooptijden te verbeteren.

Aanbod meer verscheiden maken

Verder wensen we de eerder genoemde werkprincipes (zie 3.1) in de praktijk te brengen en te bundelen in een doorgedreven behandelingsprogramma. Op deze wijze zullen zij een sturende werking hebben op het inhoudelijke aanbod van de gemeenschapsinstellingen.

Behandelingsprogramma

In dit programma zullen we aandacht hebben voor de doorlooptijd van de jongeren binnen de voorziening. Hiertoe kan overleg gepleegd worden met de magistraten. In het programma zal aandacht zijn voor de cyclus van sanctie, inzicht en herstel, waarbij er tevens sterk wordt ingezet op 'contextueel en multimodaal werken' en op 'competentieverhogend werken'.

Aandacht voor doorlooptijd

We realiseren deze principes door in Campus De Kempen binnen één unit dit bijzonder uitgebouwd programma op te zetten. Dit programma wordt ook extern aangestuurd en ook geëvalueerd. Als het programma goed loopt zal de overheid nagaan hoe dit binnen de hele Campus en de andere gemeenschapsinstellingen kan geïnstalleerd worden. Er wordt met de voorziening een inspannings- en resultaatsverbintenis aangegaan.

Campus De Kempen

Kostenraming:

€150.000 (personeel- en werkingskost, inkopen expertise)

Doelstelling 24:
We breiden het aanbod van de gemeenschapsinstellingen uit.

Conform de beslissingen van de Vlaamse Regering van 7 november 2003 en 25 maart 2005, wordt de capaciteit op de campus De Kempen te Mol met 20 plaatsen uitgebreid. Deze uitbreiding wordt in 2008 operationeel. Voor deze twintig plaatsen moet nog een personeels- en werkingsbudget gereserveerd worden.

Qua opvolging verwijzen we naar het reeds eerder aangehaalde onderzoeksvoorstel.

Kostenraming:

Jaarlijkse werkingskosten € 1.700.000

Doelstelling 25:
We versterken het contingent van de consultants, werkzaam in de Comités voor Bijzondere jeugdbijstand en in de sociale diensten voor de jeugdrechtbank.

In de cijferanalyse werd al melding gemaakt van de stijging van het aantal vorderingen. Deze spectaculaire stijging met regionale verschillen illustreert hoe afhankelijk de Vlaamse Gemeenschap is van het verwijzingsbeleid van de parketten. Dit verwijzingsbeleid bepaalt in grote mate de tekorten in het hulpaanbod. We nemen de nodige initiatieven om deze instroom actiever te beheren. (zie verder).

Invloed van verwijzingsbeleid op instroom

De versterking van het contingent van de consultants is tevens nodig door de verwachte gevolgen van de hervorming van de wet op de jeugdbescherming. Door tal van nieuwe elementen in het wetsvoorstel zal de kwalitatieve en kwantitatieve taakbelasting van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbanken, van de multidisciplinaire teams in de regio's toenemen. Er is ook een extra ondersteuning van de centrale administratie noodzakelijk.

Versterking van het contingent van de consultants

Op basis waarvan verwachten we een toename van de werkdruk?

- een wettelijke basis van de experimentele projecten herstelgerichte en constructieve afhandeling.
- de diversificatie van het maatregelenpakket met vernieuwingen (geschreven project, referentieopvoeders)
- de wettelijke cumuleerbaarheid van maatregelen in de voorlopige rechtspleging
- de eventuele invoering van de mogelijkheid tot verlenging van maatregelen en ondertoezichtstelling tot 23 jaar .

Factoren die zorgen voor toename werkdruk

Kostenraming: (zoals reeds voorgelegd aan de minister van justitie in het kader van de kostenraming n.a.v. de hervorming van de jeugdbeschermingswet)

Uitbreiding consulenten met 34 VTE

- *Kost per VTE-consulent per jaar: € 41.750*
- *Meerkost per jaar: $34 \times 41.750 = € 1.419.500$*

Ondersteuning centrale diensten met 6 VTE

- *Kost per VTE: $€ 53.000 \times 6 = € 318.000$*

Totale meerkost per jaar: € 1.737.500

Doelstelling 26:

Als de voorgestelde verlenging van de maatregelen tot 23 jaar behouden blijft, dan creëren we zowel binnen het private aanbod als binnen de gemeenschapsinstellingen een specifiek aanbod voor 18-23 jarigen.

Uit de plaatsingscijfers van de gemeenschapsinstellingen blijkt dat jaarlijks voor een tiental jongeren de plaatsing wordt verlengd tot maximale leeftijd van 20 jaar. Het wetsontwerp over de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht trekt die leeftijd op tot 23 jaar. Dit betekent dat de jeugdrechter een jongere tot de leeftijd van 23 jaar kan plaatsen binnen een voorziening, hetzij binnen het private aanbod, hetzij binnen het openbare aanbod.

Tevens mag verwacht worden dat de jeugdrechters meer gebruik gaan maken van deze mogelijkheid tot ‘verlengde maatregelen’ onder meer als alternatief voor de uithandengeving (= de doorverwijzing naar een volwassenenrecht-bank)

Meer gebruik van verlengde maatregelen wordt verwacht

Om tegemoet te kunnen komen aan de gevolgen van deze verlenging van maatregelen, is een uitbreiding in de gemeenschapsinstellingen met 20 plaatsen noodzakelijk.

Nood aan 20 extra plaatsen in de gemeenschapsinstellingen

Deze groep van meerderjarigen mag niet gemengd gehuisvest worden met minderjarigen. Daarom is de oprichting van afzonderlijke leefeenheden aangewezen. Omdat deze uitbreiding niet meer kan binnen de terreinen van de bestaande gemeenschapsinstellingen, moet een afzonderlijke instelling worden opgericht.

Kostenraming:

2 leefgroepen × € 850.000 jaarlijks voor de werking

€ 3.000.000 eenmalig voor infrastructuur

€2.600.00 oprichting bijkomende gemeenschapsinstelling (€2.000.000 eenmalig infrastructuur en €600.000 overhead en algemene werking)

Te (co-)financieren door de federale overheid

Binnen het private aanbod moet ook een opvangmogelijkheid voorzien worden. Met het bijkomend inplanten van twee voorzieningen van de categorie 1bis kan een geschikt hulpaanbod gerealiseerd worden.

Twée extra voorzieningen van de categorie 1bis

Kostenraming:

2 × 1bis met een capaciteit van 13 aan een kost van € 650.000 per voorziening/jaar.

Totaal: € 1.300.000

Te (co-)financieren door de federale overheid

Doelstelling 27:

Indien een federaal detentiecentrum wordt opgericht, zorgen we voor een aanbod voor gedetineerden, dat rekening houdt met de specifieke noden van minder- en meerderjarigen.

Volgens het wetsontwerp over de hervorming van het jeugdbeschermingsrecht zullen de minderjarigen die uithanden gegeven worden en diegenen die veroordeeld werden tot een gevangenisstraf, geplaatst worden in een federaal detentiecentrum.

De opvang en de begeleiding van deze gedetineerden valt onder de bevoegdheid van de gemeenschappen. Voor de minderjarigen moet de gemeenschap een onderwijsaanbod organiseren en pedagogische begeleiding aanbieden. Hiervoor zullen geraamd 2 units noodzakelijk zijn.

Bevoegdheid van de Gemeenschappen

Nood aan 2 extra units

De Vlaamse Gemeenschap stelt voor om voor Vlaanderen dit federale detentiecentrum te organiseren in de huidige gebouwen van De Grubbe. Het uitdoven van De Grubbe kan dan worden afgestemd op de realisatie van dit federale detentiecentrum.

Kostenraming pedagogische begeleiding gedetineerde minderjarigen:

€ 400.000 jaarlijks per unit van 10 jongeren $\times 2 = € 800.000$

+ € 100.000 jaarlijks per detentiecentrum (coördinatie en administratie)

Afhankelijk van de verdere uitbouw van het federaal detentiecentrum, zal ook een kost moeten voorzien worden voor de hulp aan meerderjarige gedetineerden.

Pro memorie: referentie-opvoeder

Om de te verwachten effecten van de hervorming van de wet op de jeugdbescherming volledig te maken, vermelden we de implementatie van de 'referentie-opvoeder'. Momenteel is de invulling hiervan nog zo weinig uitgewerkt, dat we de verwijzing naar de referentie-opvoeder enkel als een pro memorie opnemen.

De functie en (intensiteit van) de taak van de referentieopvoeder, het mogelijke aantal jongeren dat door de Jeugdrechtbanken onder de begeleiding en omkadering van een referentieopvoeder zal geplaatst worden, effecten, evoluties en de globale impact van deze mogelijkheid, zijn momenteel nog onduidelijk.

Daarom stellen we een beperkte opstart voor, met daaraan gekoppeld een intensieve opvolging en monitoring.

Over de positionering van de referentieopvoeder wensen/kunnen we voorlopig nog geen uitspraak doen. Het aanbod "referentieopvoeder" kan zowel binnen de Sociale Diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbanken, als binnen een erkende, private voorziening, gemeenschapsinstelling of door een aparte (nog op te richten) dienst georganiseerd worden.

Afhankelijk van de invulling (functie, intensiteit, ...) en het gebruik (aantal maatregelen, termijnen, ...) kan hierover een definitieve beslissing genomen worden. Tevens kan op basis van het aantal beslissingen van de Jeugdrechtbanken en (de inhoud van) het totale aantal dossiers een beslissing genomen inzake personele middelen.

Voorlopige raming:

Uitgaande van 3 begeleiders per gerechtelijk arrondissement (2 voor Antwerpen, 1 voor de arr. Ieper en Veurne samen) voor de opstart, betekent dit in totaal 14×3 begeleiders = 42 VTE

Gemiddelde loonkost per VTE begeleider/per jaar: 40.000€

Overheadkost: 2%

Totale kost per begeleider: $40.000 + 8.000 = 48.000€$

*De geraamde kostprijs per arrondissement bedraagt ca. 144.000€, wat voor Vlaanderen een **meerkost op jaarbasis van 2.016.000€** betekent.*

◆ **Beleidskeuze 5: Inzicht verwerven in de processen van instroom – doorstroom – uitstroom, in functie van de noodzakelijke afstemming en het beheer van deze processen.**

Doelstelling 28:

**We onderzoeken het vorderingsbeleid van de parketten.
We onderzoeken eveneens het verwijzings- en toewijzingsbeleid van de consulenten.**

We stelden reeds dat het capaciteitstekort mede afhankelijk is van de vorderingen door de jeugdmagistraten. Jeugdrechters en parketmagistraten nemen immers maatregelen ten aanzien van minderjarigen die door de Gemeenschap moeten uitgevoerd worden.

In samenwerking met de federale diensten van justitie dient een onderzoeksproject te worden opgezet dat dit vorderingsbeleid en de verbinding ervan met de hulpuitvoering onder de loep neemt. Het onderzoek heeft tot doel de processen en mechanismen bloot te leggen die mee verantwoordelijk zijn voor het spanningsveld tussen enerzijds het treffen van maatregelen en anderzijds de tekorten in het hulpaanbod. Bovendien moeten ook de regionale (provinciale) verschillen mee geanalyseerd worden. Dit onderzoek dient uiteraard in nauw overleg met de minister van Justitie te worden opgezet.

Onderzoek naar spanningsveld tussen maatregelen en tekorten in het aanbod

Ook het verwijzings- en toewijzingsbeleid van de consulenten wordt onderzocht. Afstemming en zicht krijgen op gehanteerde prioriteiten zijn hierbij aandachtspunten. In zowel het gerechtelijke als het vrijwillige luik moeten prioriteiten worden uitgewerkt voor het toewijzen van geïndiceerde vragen naar gepaste hulp. Een dergelijke prioriteitsbepaling is essentieel om met de geconstateerde schaarste om te gaan.

Prioriteitsbepaling

Geraamde kosten:

Uitbesteding onderzoeksproject aan universitaire onderzoeksgroep: €75.000, eenmalig onderzoeksproject van 12 maanden.

Doelstelling 29:

We installeren een structureel overleg tussen vertegenwoordigers van de federale jeugdmagistratuur, de voorzieningen en de Vlaamse overheid om het vorderingsbeleid af te stemmen.

Uit de cijferanalyse bleek al dat het aantal vorderingen spectaculair gestegen is en dat deze stijging regionale verschillen vertoont. Dit illustreert dat het gevoerde vorderingsbeleid van de parketten bepalend is voor het aantal regionale vorderingen.

In de gedwongen hulp hebben we geen instrumenten om zicht of vat te krijgen op het vorderingsbeleid van de federale jeugdmagistratuur. Met respect voor de scheiding der machten en de respectievelijke bevoegdheden, zullen we aansturen op een structureel overleg tussen de betrokken actoren. Dit overleg kan, indien nodig, aanleiding geven tot een initiatief, dat de instroom binnen het hulpaanbod stuurt..

Doelstelling 30:

We werken een caseloadnorm uit rond de werkbelasting van de consulenten.

Omwille van de herhaalde signalen uit het werkveld over de werklust van de consulenten bij de Comités voor Bijzondere jeugdbijstand en bij de sociale diensten bij de jeugdrechtbank bracht de administratie op basis van enkele kengetallen de werklust in beeld. Uit deze analyse bleek dat er een kloof is tussen het huidige aantal VTE consulenten en het aantal nodige VTE consulenten om de dossierlast op een blijvende, kwalitatieve manier te verwerken. De cijfergegevens bevestigen aldus de signalen vanuit het werkveld inzake een hoge werkbelasting.

Te hoge werklust

Een te hoge werklust brengt de kwaliteit van de hulpverlening in gevaar. Om de opdrachten op een kwaliteitsvolle manier uit te voeren, moet de draagkracht van de teams in evenwicht gebracht worden met de draaglast. De werkdruk moet verlaagd worden aan de hand van een normering op het Vlaamse niveau. Een verdere uniformisering van taken, processen, werklust, contactfrequentie dringt zich op als we de decretale opdracht willen realiseren en als we de doelmatigheid en slagkracht van de organisatie wensen te vergroten.

Verlaging werkdruk

Nood aan uniformisering

Het invoeren van een norm, als begrenzing om kwaliteitsvol werken te garanderen, moet gezien worden als de eindfase in een proces, waarbij een debat over de randvoorwaarden, het concretiseren van normen voor kwaliteit van de zorg (en dus ook bescherming van de consulenten), de eerste stappen zijn. De werklustnorm moet tevens als basis voor personeelsbeleid dienen. Daarom moeten er voldoende (budgettaire) mogelijkheden voorzien worden om de inzet van middelen voor personeel af te stemmen op de werkdruk.

Introductie van een norm

- invoering van werklustnorm - impact op personeelscontingent: pro memorie

Doelstelling 31:
We optimaliseren het verwijzingsbeleid door het uitbouwen van een (meer) geïnformeerd systeem omtrent de beschikbaarheid van plaatsen.

Vandaag leveren de consulenten elke dag opnieuw veel inspanning in de zoektocht naar de gepaste hulp. Het zogenaamde ‘rondbellen naar een beschikbare plaats’ heeft verhoudingsgewijs weinig effect. Deze tijdslopende activiteit maakt dat consulenten minder ‘case management’ kunnen realiseren. Bij het koppelen van de toevloed aan hulpvragen aan het verzamelen van de correcte informatie over beschikbare plaatsen ontbreekt een uniform beheersysteem. Immers enkel als verwijzende instanties beschikken over actuele informatie van de hulpaanbieders is het voeren van efficiënte regie mogelijk.

Nood aan uniform beheersysteem

Om tot structurele oplossingen te komen zal moeten onderzocht worden of het meer centraliseren van deze opdracht een oplossing vormt of dat een meer ondersteunend instrumentarium hierbij noodzakelijk is. Het doorlichten van het huidige systeem van toewijzing moet zicht geven op het optimaliseren, kwalitatief en kwantitatief, van deze cruciale opdracht van de consulenten.

Doorlichten van systeem van toewijzing

Tevens moeten op termijn indicatoren beschikbaar zijn om in de toewijzingsprocedure zo maximaal mogelijk met prioriteiten te werken. De regiomanagers dienen hierbij in overleg met de centrale administratie een sturende rol te ontwikkelen.

Prioriteitsstelling

- aan het lopende onderzoek naar de caseloadnorm zal een bijkomende onderzoeksvraag gevoegd worden

Van de administratie wordt verwacht dat ze het bestaande wachtlIJstbeheer evalueert. In functie van deze evaluatie en van de resultaten van het onderzoek naar het bijsturen van het beheersysteem van de koppeling tussen aanbod en vraag, zullen initiatieven ontwikkeld worden naar uniforme implementatie in de regio's.

Gezien de cruciale opdracht in het toewijzen van hulp, verwachten we dat de consulenten de instroom in het gemoduleerde aanbod zeer kritisch bewaken. De ervaring die zo wordt opgedaan kan later gebruikt worden binnen de uit te werken intersectorale toegangspoort.

Doelstelling 32:
**We geven aan de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg
de opdracht een registratiesysteem uit te werken.**

We implementeren ondertussen Domino verder, voor het beheer van cliëntgegevens en de opvolging van cliënten. De consulenten dienen hun gegevens in dit elektronische dossier in te brengen, zodat de werking uniform en continu verloopt. Domino is dus voor de consulenten een belangrijk werkinstrument.

De hulpaanbieders beschikken uiteraard ook over heel wat cliëntgegevens. Door de uiteenlopende wijze van registratie van deze cliëntgegevens door de hulpaanbieders, heeft het beleid geen uniform en geactualiseerd overzicht van informatie over doelgroepen, doorlooptijd, hulpuitvoering, enz.

Aan de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg zal de opdracht gegeven worden om een uniform registratiesysteem te ontwikkelen. Hierbij zal uiteraard moeten nagegaan worden hoe dit systeem kan afgestemd worden op Domino.

Dit registratiesysteem zal bijzondere beleidsrelevante gegevens genereren. Die gegevens bieden immers mee een antwoord op de vastgestelde lacune aan cijfermateriaal. Tevens zal de overheid deze informatie kunnen aanwenden om het eerder geformuleerde werkprincipe van 'wetenschappelijk onderbouwd werken' kritisch te operationaliseren. We verwijzen hierbij ook naar de doelstelling 35 over effectiviteit en efficiëntie van het hulpaanbod.

Doelstelling 33:

Binnen Integrale Jeugdhulp werken we een intersectorale ‘toegangspoort’ uit. We garanderen dat het hulpaanbod gebeurt op grond van een kwaliteitsvolle indicatiestelling, onafhankelijk van het jeugdhulpaanbod; deze hulp dient prioritair toegewezen te worden aan de meest behoevenden.

De installatie van de toegangspoort op 1 januari 2008 is één van de cruciale instrumenten om het jeugdhulpaanbod flexibel in te zetten, zowel in een buitengerechtigde als gerechtelijke context. Deze multidisciplinair samengestelde toegangspoort zal de toegang vormen tot alle niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De jeugdhulpaanbieders zijn verantwoordelijk voor het verzamelen en aanleveren van de beschikbare diagnostiek. Op grond daarvan zal de toegangspoort via indicatiestelling de meest wenselijke en minimaal noodzakelijke hulp bepalen. De uitvoering van de jeugdhulp zal gebeuren op basis van duidelijke werkafspraken tussen jeugdhulpaanbieders die niet-rechtstreeks toegankelijke hulp aanbieden en de toegangspoort.

Bepalen van de meest wenselijke en minimaal noodzakelijke hulp

De uitgangspunten en de opdracht van de toegangspoort zullen vertaald worden naar een concreet implementatieplan, met oog op de opstart op 1 januari 2008. Hierbij zal overleg met de administraties van de sector en het werkveld plaatsvinden. Hierbij zal de expertise van de bestaande sectorale toegangspoorten (de provinciale evaluatiecommissie en het bureau bijzondere jeugdbijstand) worden gevaloriseerd.

Implementatieplan

Doelstelling 34:

We werken de regionale begeleidingsplicht uit samen met de voorzieningen die niet-rechtstreeks toegankelijk hulp aanbieden.

Zoals uit bovenstaande doelstellingen blijkt wil de overheid met het oog op het actiever beheer van instroom en uitstroom verschillende maatregelen nemen. Van de voorzieningen wordt in dit beheer ook een engagement gevraagd. Deze hulpaanbieders moeten mee onderzoeken hoe ze een regionale begeleidingsplicht kunnen uitwerken. We verwachten dat in 2006 hierover al afspraken gemaakt worden. Het samenwerken aan deze regionale begeleidingsplicht moet het voortdurend doorverwijzen tegengaan.

Tegengaan van het voortdurend doorverwijzen

Later kunnen deze afspraken ingeschreven worden in het samenwerkingsprotocol dat ze regionaal met de toegangspoort zullen afsluiten. Deze regionale begeleidingsplicht is een belangrijk instrument in het beheer van nood aan geschikte hulp en de beschikbaarheid van het aanbod.

◆ **Beleidskeuze 6: wetenschappelijk onderzoek om de jeugdzorg om te buigen naar meer evidence-based werken**

We verwijzen hier naar het werkprincipe dat reeds beschreven werd onder 4.1 (wetenschappelijk onderbouwd werken). Wetenschappelijk gefundeerde methoden aanwenden in de hulpverlening betekent dat we garanties moeten inbouwen dat het hulpaanbod ook effectief oplevert wat als doelstelling vooropgesteld wordt.

Doelstelling 35:
We installeren structureel wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van het hulpaanbod in de Bijzondere Jeugdzorg.

Het onderzoek richt zich onder meer op de vraag of de werkvorm aansluit op de regionale zorgbehoefte, of de werkvorm effect heeft en of het hulpaanbod efficiënt wordt opgezet.

- Indien het onderzoek de effectiviteit of efficiëntie onvoldoende kan aantonen, zal het hulpaanbod worden bijgestuurd, omgebouwd of eventueel zelfs stopgezet. Nadien vindt een heroriëntering van de beschikbare middelen plaats naar een andere, meer effectieve en efficiënte werkvorm.
- Indien een programma wél efficiënt is, levert het onderzoek een voorstel naar transfer of naar protocollering.

Efficiënt niet bewezen

Efficiëntie wel bewezen

Door het installeren van een bepaalde coëfficiënt (zie conclusies innovierend werken) verhogen we de mogelijkheid om het onderzoek structureel in te bouwen.

Momenteel zijn meerdere onderzoeken opgestart en wordt uitgekeken naar de onderzoeksresultaten. Om op basis van de eventuele positieve resultaten over te kunnen gaan op het protocolleren van de methodiek, zal een programmaleider worden ingezet.

Programmaleider

In overleg met de Ondersteuningsstructuur van de Bijzondere Jeugdbijstand (OSBJ) zal nagegaan worden hoe op middellange termijn een steviger samen-

Samenwerkingsplatform met administratie Bijzondere Jeugdbijstand

werkingsplatform kan geïnstalleerd worden met de administratie Bijzondere Jeugdbijstand.

Concreet worden de hoger vermelde initiatieven getoetst op hun effectiviteit en efficiëntie.

1. Proeftuinmodel

Op het moment dat met het proeftuinmodel van start wordt gegaan, start meteen ook een onderzoeksproject dat de effectiviteit en efficiëntie van de geboden hulp evalueert.

Kostprijs: € 75.000 onderzoek uitbesteed aan Vlaamse universiteit, voor periode van 12 maanden.

2. Gedragstherapeutisch aanbod gemeenschapsinstellingen

Op het moment dat met dit programma van start wordt gegaan, start meteen ook een onderzoeksproject dat de effectiviteit en efficiëntie van de geboden hulp evalueert.

Kostprijs: € 75.000 onderzoek uitbesteed aan Vlaamse universiteit, voor periode van 12 maanden.

**Doelstelling 36:
We gieten het CANO - model in een protocol.**

Het CANO-model (centrum voor actieve netwerkontwikkeling en omgevingsondersteuning) past binnen de eerder geformuleerde opvatting van flexibel hulpaanbod. We willen deze methodiek verder protocolleren en hierbij de principes van de werkvorm Gestructureerde Intensieve Trajectbegeleiding en Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleiding mee integreren. In het proefproject met de multifunctionele centra willen we deze methodiek expliciet opnemen.

Kostenraming:

Halfzijdse programmaleider voor opdracht tot protocollering: € 30.000/jaar

Doelstelling 37:

We kiezen jaarlijks een initiatief dat binnen de jeugdzorg vernieuwing realiseert over een vooraf bepaald thema en reiken een Award-Jeugdzorg uit.

We willen in Vlaanderen voorzieningen nog meer aanzetten tot vernieuwing en creatief hulpverlener-ondernemerschap. Daarom reiken we jaarlijks een prijs uit voor een vernieuwend initiatief.

Daarmee worden vernieuwende methodieken belicht. De winnaar van de award krijgt een prijs van 10.000 euro. Hiermee dient een internationale uitwisseling van ervaringen en materiaal gefinancierd te worden. Na 1 jaar worden de resultaten via een studiedag toegelicht en wordt er een nieuwe winnaar aangeduid.

Voor de Award 2006 gaan we in Vlaanderen op zoek naar een agressieregulerend programma dat kan aangeboden worden aan jongeren die uit situaties van intrafamiliaal geweld komen.

*Ondernemerschap
bij hulpverleners*

Vernieuwende methodeken

◆ Overzicht van de doelstellingen

1. We wijzigen de 60dagen-regel in de 60%-regel.
2. We zorgen dat combineren van maatregelen mogelijk wordt.
3. We experimenteren met multifunctionele centra.
4. We werken een nieuw decreet opvoedingsondersteuning uit.
5. We realiseren de oprichting van 14 opvoedingswinkels met een aanbod aan laagdrempelig opvoedingsconsult.
6. We zorgen dat gezinnen met specifieke opvoedingsnoden toegang krijgen tot gerichte ondersteuning van de opvoedings situatie. De netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp spelen hierbij een belangrijke rol.
7. Via het aanbieden van gerichte gedragsprogramma's grijpen we preventief in op gedragsproblemen.
8. We versterken het specifieke aanbod voor gezinnen met opvoedingslast.
9. We werken een actieplan intrafamiliaal geweld uit.
10. We versterken de crisishulpverlening. Deze crisishulp is kortdurend en biedt een heel gerichte interventie, binnen de netwerken crisishulp.
11. We versterken en stimuleren de ontwikkeling van pleegzorg.
12. We optimaliseren de organisatie van de pleegzorg.
13. We zorgen voor een intensieve en geheel omvattende begeleiding aan huis. Zo helpen we de ouders om met (multipel) problemen te kunnen omgaan. Hiertoe zorgen we via de modulering voor een differentiatie in het huidige aanbod van thuisbegeleiding.
14. We overleggen met onderwijsactoren om de problemen op het kruispunt van de onderwijs- en welzijnssector aan te pakken.
15. We onderzoeken hoe we jongeren met een druggerelateerde problematiek die binnen de Bijzondere Jeugdzorg vertoeven naar een gepast hulpaanbod kunnen toeleiden
16. We zorgen voor een uitbreiding van het private aanbod.
17. We werken het historisch gegroeide tekort in de werkingsmiddelen van de voorzieningen verder weg, zodat de werkingskosten de reële onkosten dekken.
18. We passen de VIPA-procedure aan rekening houdend met de sectorale specificiteit van de Bijzondere Jeugdbijstand; mits aanpassing kan de noodzakelijke (residentiële) uitbreiding van de capaciteit ook effectief gerealiseerd worden.
19. We implementeren het herstelgericht – constructief afhandelen in Vlaanderen.
20. We verhogen de capaciteit GKRB-projecten en realiseren zo een snellere uitstroom van de jongeren uit de gemeenschapsinstellingen.
21. We zetten proefprojecten Youth At Risk (YAR) op in Vlaanderen.

22. We zetten het proefproject 'proeftuinmodel' op in het private aanbod, voor een gepaste begeleiding en behandeling van delictplegers.
23. We werken in de gemeenschapsinstelling met een unit 'doorgedreven behandelingsprogramma'.
24. We breiden het aanbod van de gemeenschapsinstellingen uit.
25. We versterken het contingent van de consulenten, werkzaam in de Comités voor Bijzondere jeugdbijstand en in de sociale diensten voor de jeugdrechtbank.
26. *Als de voorgestelde verlenging van de maatregelen tot 23 jaar behouden blijft*, creëren we zowel binnen het private aanbod als binnen de gemeenschapsinstellingen een specifiek aanbod voor 18-23 jarigen.
27. *Indien een federaal detentiecentrum wordt opgericht*, zorgen we voor een aanbod voor gedetineerden, dat rekening houdt met de specifieke noden van minder- en meerderjarigen.
28. We onderzoeken het vorderingsbeleid van de parketten. We onderzoeken eveneens het verwijzings- en toewijzingsbeleid van de consulenten.
29. We installeren een structureel overleg tussen vertegenwoordigers van de federale jeugdmagistratuur, de voorzieningen en de Vlaamse overheid in functie van de afstemming van het vorderingsbeleid.
30. We werken een caseloadnorm uit rond de werkbelasting van de consulenten.
31. We optimaliseren het verwijzingsbeleid door het uitbouwen van een (meer) geïnformeerd systeem omtrent de beschikbaarheid van plaatsen.
32. We geven aan de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg de opdracht een registratiesysteem uit te werken.
33. Binnen Integrale Jeugdhulp werken we een intersectorale 'toegangspoort' uit. We garanderen dat het hulpaanbod gebeurt op grond van een kwaliteitsvolle, van het jeugdhulpaanbod onafhankelijke indicatiestelling; deze hulp dient prioritair toegewezen te worden aan de meest behoevendenden.
34. We werken de regionale begeleidingsplicht uit samen met de voorzieningen die niet-rechtstreeks toegankelijk hulp aanbieden.
35. We installeren structureel wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van het hulpaanbod in de Bijzondere Jeugdzorg.
36. We gieten het CANO-model in een protocol.
37. We kiezen jaarlijks een initiatief dat binnen de jeugdzorg vernieuwing realiseert over een vooraf bepaald thema en reiken een Award-Jeugdzorg uit.

◆ Overzichtstabel uitbreidingen en extra begeleidingen

Via het Globaal Plan realiseert de Vlaamse overheid volgende uitbreidingen:

- We creëren 640 begeleidingsplaatsen voor preventieve ondersteuning bij.
- De capaciteit crisishulpverlening stijgt met 372 plaatsen (zowel ambulante crisisbegeleiding als residentiële crisisopvang).
- Mitserschikking van interne middelen realiseren we de opvoedingswinkels.
- Er komen daarnaast 456 plaatsen bij voor opvang en begeleiding van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties en van delictplegers. Hierbinnen zit een uitbreiding van de capaciteit gemeenschapsinstellingen met 20 plaatsen. Tevens voorzien we hierbinnen 65 plaatsen voor firstoffenders en veelplegers.
- We verdubbelen, met een extra investering van 2 miljoen euro, de projecten herstelgerichte afhandeling in capaciteit.

Het beschikbare aanbod binnen de Bijzondere Jeugdbijstand groeit met **14%** (zonder de projectmatige investering in het herstelgericht werken).

<i>Actie</i>	<i>Investering</i>	<i>Plaatsen</i>
<i>Preventieve ondersteuning</i>	<i>€ 2.7 mio</i>	<i>640</i>
<i>Crisishulpverlening</i>	<i>€ 5.6 mio</i>	<i>372</i>
<i>Opvang en Begeleiding</i>	<i>€ 13.9 mio</i>	<i>456</i>
<i>Herstelgerichte Constructieve Afhandeling</i>	<i>€ 2 mio</i>	<i>2000 (raming)</i>